BETHÁNIÁTÓL A GOLGOTÁIG

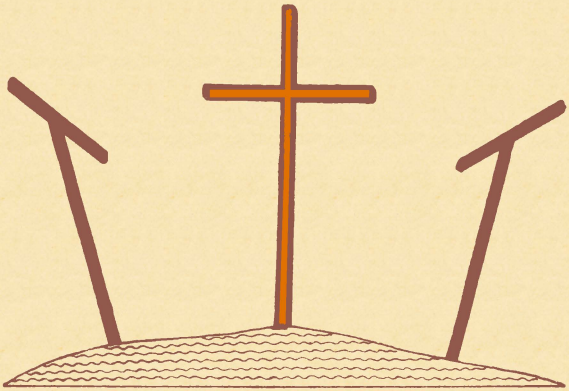

PROHÁSZKA OTTOKÁR

PROHÁSZKA OTTOKÁR ELMÉLKEDÉSI KÖNYVEI:

Rorate coeli
P 1.–

Gloria in excelsis
P 1.–

Jordán partjától Táborhegyig
P 1.60

Táborhegytől Bethániáig
P 1.–

Bethániától Golgotáig
P 1.–

A keresztfa alatt
P 1.–

A feltámadott nyomaiban
P –.80

A szép szeretet Anyja
P 1.–

A pünkösdi Lélek
P –.80

A túlvilág tornácaiban
P –.80

Élővizek forrása
Jézus Szíve elmélkedések. Fűzve P 3.–

Legyetek világító emberek
Fűzve P 1.–

Missziós körlevelek
Fűzve P 2.–

PROHÁSZKA OTTOKÁR

*

BETHÁNIÁTÓL A GOLGOTÁIG

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1915.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Jézus ünnepélyes bevonulása Jeruzsálembe.

a) Ez az Úr virágvasárnapja. Pálmák és olajfaágak lengnek feléje; a tavasz illata csapja meg az Olajfákhegyéről s a nép önkéntes lelkesülése rögtönzött fogadtatásban részesíti. Jézusnak nehéz a szive, fátyolos a szeme; sírni is tud; az utca lelkesülését az Isten fia gondolataitól világok választják el. De ezt a nyitányt, a nyilvánosságnak ezt a megnyilatkozását célozta, hogy megmutassa nekünk, hogy szenvedéseinek útjára pálma- és olajágak tavaszi hajtásai közt lép; hogy a dicsőség lombja, a pálma s a békének szimboluma, az olajfaág jelzik e szenvedés mély értelmét. A szenvedés bár teher, de kimondhatatlan kegyelmek forrása is! Ez érzelemmel töltekezzem; emeljek ki magamnak a szenvedésből és megvettetésből nagy kegyelmeket. A világ nem érti e gondolatokat.

Az ember degradálja magát türelmetlenség és bizalmatlanság által a szenvedésben! Azért eltakarja szenvedését, míg Jézus ellenkezőleg a világ figyelmét hívja föl rá; az ember szereti, ha nem látják mások megaláztatását; Jézus pedig akarja, hogy mennél többen érdeklődjenek ez új, nagy tanítás iránt!

b) «És midőn Jeruzsálemhez közeledtek és Betfágéba jöttek az Olajfákhegyénél, akkor Jézus elküldé két tanítványt, mondván nekik: Menjetek a helységbe, mely ellenetekben vagyon és azonnal találtok egy megkötött szamarat és vemhét vele; oldjátok el és hozzátok ide nekem.» (Máté 21. 1, 2.) Az Úr Jézus szamáron akart bevonulni Jeruzsálembe. A szamár a békének állata, a ló a harcé. A zsoltáros is mondja: «Ők lovaikban biznak, mi pedig az Úr nevében.» Mikor a zsidók harciasakká lettek, lovakat kezdtek használni. Jézus is országot akar szerezni nekünk, az örök boldogság országát, de nem lovon, harcmezőkön, hanem a lélek küzdelmei, az odaadás, az áldozat s a szolgáló szeretet által; erő s erőszak van itt több, mint Nagy Sándor, Xerxes s Napóleon harcaiban; hősök is vannak: «szemérmesek, mint a zárdai leányok, bátrak, mint az oroszlá-

nok.» «Ime a te királyod jő neked szeliden», de erejét érezheted s csak az áldozat, tehát a hősiesség inspirációival léphetsz a nyomába. Fogd pálmádat és olajfaágadat, lengesd meg és mondd: így akarok járni, küzdeni és győzni. Virágvasárnapi hangulatom van; pálmaágak s rajtuk rengő könnyek. De ez nem baj; ez a hősök hangulata. Sírnom is szabad, de hősnek is kell lennem!

c) Mily eltérő fogadtatásban részesítik az Urat a farizeusok és a nép! Azok bosszankodnak és irigykednek, botránkoznak és átkozódnak, a zsidó nép és hit vesztét látják. Kisméretű gondolataik koruk Jeruzsálemén túl nem érnek. Hogy robbantja szét az Úr e gyarló s alacsony fölfogást. Ez is utca! A népet jóindulat vezeti, olcsó és állhatatlan lelkesülés, kiáltása hozsanna, mely nagyhamar elnémul. Ez is utca! Jézus mégis szivesen fogadja a hódolatot s példájával és szenvedéseivel dolgozik azon, hogy az mély, tartós, hűséges legyen. «Ha ezeket eltiltjátok, — mondja a farizeusoknak — a kövek fognak kiáltani.» Kiáltson a szivem, mely nem kő, a kövek ellentálló, kitartó erejével; kiáltson hozsannát s hódoljon az Úrnak!

Jézus sír Jeruzsálem sorsán.

«És amint közeledett, látván a várost, síra azon, mondván: Vajha megismerted volna te is legalább ezen a te napodon, amik békességedre szolgálnak, most pedig el vannak rejtve a te szemeidtől. Mert rád jönnek a napok... és földig lerontanak téged és fiaidat... (Luk. 19, 41.)

a) Lelkünk nagy apostola nagy benyomások alatt áll, melyek könyörületre, szánalomra indítják. Látja a földúlt várost s a tengernyi kínt s ettől telik meg mély megindulással, ettől rendül meg és sír: tehát indulatos, meleg, érzékeny és könnyes lélekkel jár útjain. Ilyennek kell lennie lelkünknek: érzékenynek s harmatosnak; indulat járja és források fakadjanak benne. Keménységre és blazirtságra nem aspirálunk. Míg mély érzés lakik bennünk a lelkek iránt, addig ne féltsetek; míg vizióink súlya alatt görnyedünk, addig ne támo-

gassatok; míg szavunkban az apostol szava a jóbarát megindulásával olvad egybe, addig ne súgjatok; tudunk eleget; nem szorultunk senkire; addig élet s erő van bennünk.

b) Jézus eped, vágyik, könnyes szemmel néz körül, hogy talán segíthetne. Elgondolja, mily közel van a nagy jó ahhoz a kemény, rideg, elvakult világhoz és imádkozik: ó vajha megismerted volna azt legalább ezen a te napodon! Vajha megismernéd látogatásod idejét; mikor az Úr oly közel van hozzád, mikor eljött s meglátogat. — Az apostoli szív érzi az Isten közelségét; szeretné lefogni a bűnös lelkek számára és szivünkre köti, hogy ez a «mi napunk», ez az «Isten látogatásának ideje»; nyissunk tehát neki ajtót, kaput, ablakot; ó ne menjen el kegyelmével mellettünk!

c) S jóllehet vágyik, jóllehet sír, a szivek továbbra is kövek s a lelkek nem nyilnak meg a látogató Isten kopogtatására! Igaz, de ebből ne vonjuk le azt, hogy ime tehát fölösleges az apostoli munka, hanem folytassuk Krisztus művét. Lesz szív, mely mállik s lesz szív, mely nyílik, ha sírunk s buzgólkodunk. Jézus nyomaiban látom apostolait, kik nem azt mondják, hogy lehe-

tetlenség, hanem azt, hogy «szolgálunk az Úrnak minden alázatossággal és könnyhullatásokkal», «emlékezzetek meg, hogy három esztendeig éjjel-nappal meg nem szüntem könnyhullatásokkal inteni mindeniteket.» (Ap. csel. 20, 19. 31.)

Pogányok látni akarják Jézust.

«Valának pedig némely pogányok azok közöttt, kik fölmenték, hogy imádkozzanak az ünnepen. Ezek tehát Fülöphöz menének, mondván: Uram, látni akarjuk Jézust.» (Ján. 12, 20.)

Valamint a monumentális történet az embert a halhatatlan művek s tények elé állítja és azt sugallja neki: tégy úgy... tehetsz te is így; úgy a szent kereszténység Krisztus elé állít minket és biztat: tégy, tégy... tedd meg a legnagyobbat és élj vele közösségben, szent bensőségben. Nem konverzációs-lexikont akarok belőled csinálni, hanem élő, tiszta, tündöklő lelket. Lesz erre erőd, ha következőképp hangolod lelkedet.

a) Karold át az Úr Jézust hitedben úgy, hogy betöltse értelmedet nemcsak mint valami eszmény, kiről leolvasod a legszebb elveket, hanem mint való, reális

tény, ki neked Istened, végcélod, üdvösséged; kinek vére a te lelked ára, bére, megváltása; ki nem ige, eszme ezekről, hanem testté lett Ige; mindezek megtestesülése. Nem a róla szóló tan kell neked, hanem ő maga, amint élt, érzett, akart. Hányszor lép elénk a modern világban a vágy, hogy látni akarnák Jézust! De csak úgy nézik, mint Caesart és Hannibalt s nem mint megváltót, bűntörlesztőt; ezek meg nem látják. Ezek régi történelmet s eszményeket forgatnak fejükben s nem élik át itt és most az édes, erős Urat. Ah Jézus, Jézus, nekem nem nagy ember, hanem a reális, melegszivű, evangéliumos Istenember kell. Credo, credo et amo.

b) Küzdenem kell és nem szabad a benső́ség dalait énekelnem úgy, hogy az önmegtagadásról s fegyelemről megfeledkezzem. Ah nem, az nagy csalódás volna. Rossz természetem van, érzékies és a közönségesre hajlik. Sok gravitáció van bennem a test és vér felé s könnyen káprázik a szemem a hiúság vásárján. El vagyok tehát szánva, hogy küzdök, hogy megtagadom magam!

c) Biznom kell az Úrban s kegyelmé-

ben. Imádkoznom kell és mikor imádkozom, be kell helyezkednem a Krisztus által alapított testvérület közösségébe. Sok fölséges, szent testvérem segít itt engem. Keresem az Istent, de a nyomokat, melyekkel ők utat tapostak, meg nem vetem. Én a szentekkel imádkozom; ők is segítenek. Mint Fra Angelico képén angyalok, jó lelkek, szentek kezet fogva lejtnek és haladnak fölfelé, úgy törekszem én bensőséges lelki közösségben előre. De a bizalomnak nem szabad ernyesztő gondolatnak lennie; nem azért tágul ki a szivem, hogy elernyedjen karom s kezem.

d) Mérsékeltnek s türelmesnek kell lennem törekvéseimben. Nem szabad duzzognom, zúznom, törnöm, indulatoskodnom, ha nem sikerül valami. Nem vagyok én barbár s pesszimistának sem készülök, hogy elundorodjam a gyöngeségtől. Az betegség. A bűntől kell elundorodnom, de nem a bűnöstől; magamtól sem. Még ha tisztulni vágyom is, akkor sem szabad túloznom. Láttuk a tisztulás vágyait, melyek a penitencia torzalakulásait állították a világba a szektákban.

e) A természetet a maga realizmusában jóindulattal kell méltányolnom; erejét sze-

retnem kell s nem szabad széttörnöm. Nem az az ideál, hogy véresre verjem magam, hogy elfancsalodjam bőjtben, vezeklésben; hogy fejfájós, gyomorfájós, beteg szent legyek. Jézusra nézek és eltalálom az irányt. Szeretem a természetet, mint az erő forrását, mely a lelket, a szellemet szolgálja mindenben; szeretem, mint Isten gondolatát, mint az életgazdagságnak márványos lépcsőjét, mely az «Ara Coeli»-hoz vezet.

f) Vágyódnom kell szenvedélyesen az élet után, a kifejlés, a több-, a különbember után. «Vitam petiit a te et tribuisti ei...», életed kért Tőled és megadtad neki. Ez a te ajándékod, az élet. A te kegyelmed a több-, az isteni élet; a te jutalmad az örök élet. Ebben a vágyban el nem hervadok, ettől ki nem fáradok. Amit a savoyai pásztorfiú felelt az aosztai herceg kérdésére, hogy «mi a boldogság?» «egészség, békesség», azt én kiegészítem hivő fölfogásomban így: igen, a boldogság az az egészséges, békeséges, teljességes élet, melyben Isten, lélek meghódított és szinében elváltoztatott testet, vért, érzéket, világot. Az kell nekem.

Jézus szent haragja.

«És bemenvén a templomba, kezdé kiűzni a templomban levő árusokat és vevőket s a pénzváltók asztalait és a galambárusok székeit fölforgatá... mondván: Nincs-e megírva, hogy az én házam imádság házának hivatik minden nemzeteknél? Ti pedig azt latrok barlangjává tettétek.» (Márk 11, 15.)

a) Jézus izzó lélek; szeret s szeretetből hódol Istennek; gyengéd és figyelmes; vele jár; érte eped. Ez szeretetének első lángja! Van aztán más is, mely szenved az Isten bántalmai alatt, sír, ég, kitör; lelkesül és lehanyatlik; remél és csügged. Lángol a templomért s a templom Istenéért; ott áll mint Cherub és megcsóválja ostorát... tűz a buzgalom, az emészti. — Őrizzük, óvjuk szivünk templomát... az Úr egyházát... mások lelkét! Mennyi a kufár ezek körül! Bátor leszek; Isten ostora van kezemben! Mily erős a gyermek is, mely

az erényért kiáll; vén bűnösök is érzik fölényét.

b) Jézus emberszeretete nem lágy és erőtlen. Az elérzékenyülni, de áldozni és erősen akarni nem tudó «áhitat» hiába hivatkozik reá. Az ő szeretete nemcsak könyörület és jóindulat, hanem fegyelem és szigor. Ne bizzál az áhitatban s az elérzékenyülésben, ha nem merítesz belőle erőt önmagad megtörésére s az isteni akaratnak föltétlen teljesítésére. Így értsd a szót: annyit haladsz, amennyire megtöröd magad, vagyis amennyire az isteni akaratot átéled, ha kell, letörés s áldozat árán is. A letörés és az önmegtagadás önmagában nem érték, csak eszköz.

c) «Szent» haragról szokás beszélni s Krisztusra mutatni. Az indulat természetes s bizonyára nem erkölcsi fogyatkozás; csak el ne ragadjon. Krisztus Urunk haragjában is szent volt; az ember haragjában rendszerint nem szent; fölindulásunkba sok nemtelen elem vegyül.

Jézus ostorral is dolgozik.

a) Jézus kevés érzéket talált evangéliuma iránt s dolgoznia kellett, hogy annak utat vájjon tanítványai szivében is. Dolgozott ezen kitartóan; buzgalmának gyökere az ő erős, lelkes, odaadó akarata volt. Győzzön az Isten... Neki győznie kell. «Törjön össze a bűnösök ijja.» — Nem zavarodik meg a viszontagságban, «in tempore malo». Van rossz idő, van rossz út, «via mala»; látja az Isten ellenfelét, «qui prosperatur in via sua», ki szerencsés és boldogul. Sebaj; csak előre; kiált, fárad, dolgozik s e föladatán nem csodálkozik. — Uram, itt vagyok, szolgád, harcosod vagyok; dolgozom s küzdök; kifáradni nem akarok.

b) Mint ahogy a fatörzs száz meg száz galyba ágazik s ezer meg ezer levelet s virágot hajt: úgy a buzgó lélek is kiterjeszti karjait, vágyait; feszül, fakad, ter-

jeszkedik; érzékeny is, búsul is; hevül is, lehűl is; kiderül és elsötétül. Ezer meg ezer lelket lát, akin segítenie, sokféle bajt és botránytot, melyet megszüntetnie kellene. Építi az Isten templomát s ugyanakkor követ fejt, meszet éget, homokot hord; mindent megmozgat, vagyis dolgozik önmagán s buzgólkodik a világban; semmit sem tart magához nem tartozónak. S ez a munkája nem kín, nem napszám, hanem a szeretet ösztönzése; ily erő s kitartás csak a szeretetben van. Azért tehát ne törj, ne szakíts, hanem mosolyogva dolgozzál.

c) Vannak a buzgalomnak betegségei is; ezek a *harag, bosszankodás:* «Szünj meg a haragtól és hadd el a búsulást; ne bosszankodjál, hogy rosszat is cselekedjél.» (Zsolt. 36, 8.) Azután *a kedvetlenség,* mely a prófétákat is megszállja: Mózest, Illést... A szentírás biztat: «Ne bosszankodjál a gonosztevőkre, ne irigykedjél a hamisságot cselekvőkre.» (Zsolt. 36, 1.) Ezek mind üres, széllel béllelt emberek; céltalanul futók. — Továbbá *az egyoldalúság,* mely csak egyet rögzít; csak a rosszat látja s attól elkeseredik, elégiás, siralmas lélekké lesz. — Van ezeknek gyógyszere

is: ne zsugorodjál össze, hanem «gyönyörködjél az Úrban és megadja neked szived kívánságát. Bizzál az Úrban és cselekedjél jót és megadja neked szived kívánságát; lakjál a földön és gazdagságaival tápláltatni fogsz.» Jézus velünk; motívumaink az örökkévalóság mélységeiből valók; vér, Jézus vére táplál és gyújt tüzet szivünkben.

Jézus erős hitre tanít.

«Legyen hitetek az Istenben. Bizony mondom nektek: ha valaki e hegynek mondja: Indulj meg és merülj a tengerbe! és nem kételkedik szivében, megteszem neki!» (Márk 11, 22.)

Ingadozik a szivünk; nagy benyomások és megrendülések alá kerülünk; a haladó világ hódítása és vívmányai mint erős, láthatatlan sugárzás hat szivünkre s föl-izgatja azt. Ez izgalomban zavaró benyomást tehetnek ránk, kik mondják: új világ van, új világnézet, új értékek, új irányok; hagyjátok a régit, éljetek modern emberek módjára. Hogyan álljunk bele ez új világba?

a) Tényleg elváltozik a világ az ember szemében, amennyiben kitágul és óriási méreteket vesz a lét; impozáns nagyságban emelkedik föl lelkünk előtt és mi nem győzzük csodálni ezt a nagy, tág,

mély, titokzatos, csodálatos világot. E világban foglal tért az ember a maga kultúrájával; hatalmasabban érvényesül, győzni és uralkodni megtanul s életének különb formákat alkot, mint amilyenekben régen élt. Abban a mértékben, melyben a világ kitágult előttünk s mi uraivá lettünk, értékesebbé, tartalmasabbá is vált életünk; új értékeket fedeztünk föl benne, melyeket nagyrabecsülni és élvezni nem szégyen, sőt dicső és élvezetes. A világhoz fordulva gazdagíthattuk a létet, kedvesebbé, szebbé tehettük és Isten gondolatát ismerhettük föl ebben is. Nincs kedvünk összetörni a világot; nincs kedvünk elfonnyasztani az életet! Tehetségeink a lét erői és az erők természetszerűen kialakulást és akciót sürgetnek. Nem más világ-e, nem más élet-e ez, mint a IV., V., IX., XI., XIII. századbeli világélet? Összefoglalva a mondottakat: a modern ember szemében elváltozott a világkép, nagyobb, impozánsabb lett; elváltozott a kulturális életmód, gazdagabb, erőteljesebb lett; az életnek ennek folytán nagyobb értéke lett, melyet letörni s megvetni fölösleges, de a hit világa érintetlen s nehézségeim e részben, még ha hegyek is volnának, elme-

rülnek a tengerben, az Isten végtelenségében.

b) Minél nagyobb lett az ember világa s erősebb élete, annál mélyebb s tisztább lett öntudata aziránt, hogy mechanika s technika fölött van egy szellemi világ, mely térből s időből kimered, azoktól elvonatkozik s a maga örök értékeit mindenkor s mindenütt fölragyogtatja. Ezek a szellemi lét fölénye anyag, világ fölött; uralkodó hivatása lét és történés fölött; intézkedő hatalma saját szabadságában; fölényes fölülemelkedése az erkölcsi eszmények s törvények érvényesítésében; öntudatos intézkedés mindazzal, ami egymás mellett áll és egymásra hat; tartalma a lelkiismeretnek s átérzése az erkölcsi méltóságnak, akár rongyba, akár bíborba öltözködik; szóval minél nagyobb s élesebb a világismeret s hatalmasabb a világuralom, annál kiemelkedőbb az öntudat a szellemi hit s tartalom fölényéről és szuverénitásáról. Quid hoc ad aeternitatem? mily silány mindez az örökkévalósággal szemben, mondhatjuk a legmagasabb kultúrfokra állva a legtalálóbban. Ad majora natus sum..., ezt senki sem mondhatja úgy, mint az, ki a legmélyebb ismerettel pillantott be a termé-

szet műhelyébe! Szépek a világok, nagyok értékeik, de ez értékek végre is az én szellemem öntudatának értékei, bennem jelentkeznek s ezeken át s ezeken fölül ismerem én föl a szellemi világ örök értékeit. Minél öntudatosabb s gazdagabb lesz életünk, annál mélyebb s bensőségesebb is lesz; s azzal együtt jár a külsőségesnek s a merőben történeti elemnek kicsinylése. Lelkem, lelkem... az az én kincsem; célja a tökéletes, szent élet; a gazdag, tartalmas fölényes élet egész az Istennel való egyesülésig. Ez a lélek s a benne kifejlődő isteni élet a lét koszorúja; nincs alárendelve semminek, senkinek; sem világnak, sem társadalomnak, sem embernek, sem emberiségnek, sem kultúrának, semminek széles e világon. Ah, hiszen minden tudás is, haladás is, kultúra is az életet szolgálja s az embert emeli s ha szolgálja, akkor az az egyedüli, való, édes élet s az ember nem lehet eszköze, hanem ura és élvezője. Élet... az én életem a kultúra tartalma; nélkülem nincs értelme; tehát végre is én s ismét én, az én látó, az én nemesen, tisztán szerető, az én erősen érvényesülő lelkem az a legnagyobb valóság, melynek minden szolgál; ami pedig ezt nem szolgálja, ha-

nem leigázza, az gyilkos és pártütő elem; így van gyilkos tudomány, gyilkos kultúra, gyilkos társadalom, mely az életet, a valót, a jelent elhanyagolja, vagy elfonnyasztja absztrakt eszményekkel, személytelen hatalmakkal, melyek mint rögeszmék s terheltségek gyötrik el az embert.

Ó Uram, illess, érints meg engem. Érezzem a tiszta halhatatlan élet áramát lelkemben! Tisztuljanak szemeim a füsttől, a ködtől... tisztuljon agyam, öntudatom a bódító lármától... Jöjj, nézz bele lelkembe és mondd nekem: te isteni lélek, örök és halhatatlan gyermekem, időben jársz s térben s sokféle terheltség száll meg végig a kultúrák hosszú során; ne veszítsd el érzékedet természeted fölényes, értékes méltósága iránt; ne szolgálj semminek; hanem uralkodjál mindenen: időn is, szépségen is, hatalmon is, hogy elévülhetlen, üde, egészséges légy. Érezd az isteni élet temperamentumát magadban; szakajtóval ne borítsd le fényévekkel ki nem mérhető lelki világodat; izlésedet ne rontsd el, érezd meg a földízt s a hullaszagot mindazon, ami a világot veled fölcserélni megkisérli. Nem, nem; azok fölcserélhetlen, mert összehasonlíthatlan értékek, melyek így állnak szemben:

világ, erők, tudomány, kultúra, intézmények, lét és életmód egyfelől, másfelől pedig te, akiben a szellem öntudat képezi fény- és erőforrását, súlypontját és központját tudománynak, kultúrának, lét és életmódnak! Te vagy a világ koronája, mely kivirágzik akkor, ha tudással, kultúrával, energiád kifejtésével is szolgálod a legtöbbet: az isteni életet. Deus meus et omnia.

Példabeszéd a szőlőről.

«Vala egy családos ember, ki szőlőt ültetvén, bekeríté azt sövénnyel és sajtót ása benne és tornyot építe és bérbe adván azt a míveseknek, messze útra mene.» (Máté 21, 33.)

a) A családatya az Isten, a szőlő az Isten országa, a sövény az Isten oltalma, a sajtó az isteni törvény, a torony a tekintély védelme ... Mennyit tett nekünk az Úr! Örvend a lelkem, ha az Isten országára gondolok; van benne törvény, van tekintély, van kőfal, van vasfoglalat; de a kőfal be van festve, ékes otthon s a vasfoglalat művészi és virággal van benőve. Én szeretem ez erős falakat, melyek kedves otthont foglalnak; e sövényt, mely kertet, virágot kerít; e tornyot, mely fölényes, impozáns s oltalmat nyújt. Ez nem terhem, hanem örömöm, vigaszom; ez nem békóm, hanem biztonságom és ugyancsak jól érzem magam itt; végig szö-

kelek e házon, e szőlőn, mint gyermek szülőháza udvarán.

b) «Szőlőt ültetvén, bekeríté azt.» Van neki szántóföldje is, melyre magvát hinti, de szereti országát szőlőhöz is hasonlítani, szőlőhöz azokon a sziklás hegyoldalakon, az izzó napsugárban; ott csákány és kapa is dolgozik, ott verejték csurog és az ég tüze sziporkázik; de van ott virágzás, az az édes illat, «odor suavitatis»; van must, mely erjed; van bor, mely tüzel, fölvillanyoz. — Jézus szereti a lelkeket, kiknek érzelmei illat, de erő is; erjednek, zavarosak ugyan néha, de kitisztulnak s tűz és erő van bennük. Az Isten szeretete föllelkesít, megrészegít. Jézus szeretete «cella vinaria», «cella aromatum», boros hajlék, illatos, virágos otthon, — édes és erős. Ilyen legyen a lélek s ne zavarja meg, ha néha érzelem- s gondolatvilága s egész valója erjed; dolgozza föl érzelmeit s szenvedélyeit tűzzé, erős szeretetté.

c) «Mikor pedig a terményérés ideje elközelgetett, szolgáit a művesekhez küldé, hogy beszedjék a szőlőterményt. De a művesek megfogván az ő szolgáit, némelyet megverének, némelyet megölének, némelyet pedig megkövezének.» Szőlőnek, édes, tüzes bornak

kell e szőlőben teremnie, vagyis érzelmes és lelkes, erős szeretetnek és annak időről-időre ki kell tünnie. Ez az Isten termése; a buja fa, a lomb, az éretlen vagy rothadt szőlő, ez a világ termése. Érezzük mindnyájan a föladatot, hogy az Isten e terményeit meghozzuk; mit érne enélkül sövény, sajtó, torony, mit az egyház, ha a lelkek nem lehelnék illatukat és ha nem gyúladnak ki szent szeretetben? Ó ne kompromittáljuk az Isten remeklését kontárkodásunkkal!

d) «Vala még egy igen kedves fia, végre azt küldé hozzájuk, mondván: meg fogják becsülni fiamat.» Az evangélium lágy lesz, ha e fiúról szól: vala neki még egy igen, igen kedves fia... Prófétáknál, vértanuknál, királyi lelkeknél, szenteknél kedvesebb; azok szolgák, ez pedig az ő igen kedves fia...! S nem nézi azt a szőlőt bitang jószágnak, hanem úgy szereti, hogy a fiát is rápazarolja, azt az igen kedves fiút... Igen, amilyen igen kedves az a fiú, oly igen kedves az ő szőleje; «vinea mea», «az én szőlőm». Az anyaszentegyház s az én lelkem az Úr igen kedves szőleje, melyért odaadta igen kedves fiát. Ó, hol a helyem? Isten szivén; igen kedves vagyok neki;

fiát odaadja értem! Mily öröm és dicsőség ez és mily kötelesség háramlik rám ebből!

e) «És megragadván őt, megölék és kivetek a szőlőből.» Vadkanok csörtetnek a szőlőben, a szőlő nem virágzik, nincs édes gyümölcse, sem lelkesítő nedve és megölik az igen kedves fiút. Pusztulás és mély boldogtalanság kisért ott. — Ezt tették a zsidók régen s lelkük elszáradt; ezt teszi mindenki, ki Krisztust megveti; lelke nem virágos, nincs benne mélységes tűz, nincs az örök élet lelkesülése. Más virágot, más lelkesülést az isteni szeretet borával összehasonlítani nem lehet; aki ezt nem issza, az nem tudja, hogy mi az élet legmélyebb öröme. «Megrészegülnek a te házad bőségétől s gyönyörűséged patakából itatod őket.» (Zsolt. 35, 9.) «Vajha az én parancsaimra figyelmeztél volna, békeséged leendett, mint a folyóvíz és igazságod, mint a tenger örvényei.» (Izai. 48, 18.) Enélkül pedig «eljő és elveszti a miveseket s a szőlőt másoknak adja». Nem, nem, Uram, hű leszek!

Példabeszéd a két fiúról.

«Egy embernek két fia vala. És elmenvén az elsőhöz, mondá: Fiam, menj ma, dolgozzál szőlőmben. Az pedig felelvén, mondá: Nem megyek. De utóbb megbánván, elméne. Azután a másikhoz menvén, hasonlóképen szóla. Az pedig felelvén, mondá: Elmegyek, Uram! és nem méne.» (Máté 21, 28.)

a) Ime, valami az emberi lélek ellentmondásaiból. A nyilvános bűnösök megvetették az Isten kegyelmét, de keresztelő szent János s Jézus prédikálására megtértek és jöttek Magdolna és a tékozló nyomaiban Istenhez; alázatosak és szentek lettek; akik pedig mindig szájukban hordták az Isten igéjét, farizeusok és papok, cselekedeteikkel megtagadták azt. — Sok a hivő, ki hagyományosan, szokásosan hisz, de nem él; papok, kik az evangéliumot élethivatásból hirdetik, de nem élik; lobbanékony lelkek, kik buzdulnak, sírnak,

kik készek fogadalmat is tenni, de komolyan és következetesen nem élnek. Mily kár ez ellentmondó akaratért; akar is, meg nem is. — Nagy kegyelem erősen s örömmel akarni; a jóakarat nemes, szép világát élvezni. Ezt az Isten adja erőben, csirában, de nekem kell kidolgoznom!

b) «Melyik teljesítette a kettő közül atyja akaratát? Felelék neki: Az első.» Igen; végleg az; de kezdetben nem. Kezdetben nyers, durva, érzéketlen, könnyelmű volt. Mily érdes és tövises a lelke, mikor az atya szeretettel jön feléje s a felelet a durva «nem megyek». Mennyi dac, durvaság, keménység a fiatalos, tapasztalatlan, önfejű akaratban, ebben a fiatal bikában, mely csak ellenkezik, döföget és gondolja, hogy ez az erő és boldogság. — Mennyi nyerseség, érdesség, a különben jó, de durva, ildomtalan akaratosságban. Szüleink, előljáróink, házbelieink és első sorban az Isten érzik ezt! Ne legyen a lelkünk tövisbokor, sem kemény dió, melyet csak törés után lehet élvezni.

c) «Mondá nekik Jézus: Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és parázna személyek megelőznek titeket az Isten országában.» Ha már van ellentmondó akarat, kössük össze

azt minél előbb belátással, alázattal, önmagunkbatéréssel, penitenciával, hogy jóakarattá válljék; de ne maradjunk meg az ellenkezés kopár sziklagerincén tüskebokroknak. Mily szegényes élet s mily kudarcos; vámosok és paráznák szégyenítenek meg! Ha nem voltunk ilyenek, vigyázzunk, hogy ne legyünk öntelt, külsőséges céhbeli keresztények, az evangélium látszatával, de belső tartalma nélkül. Uram, törj meg, olvassz meg, zsendíts, tisztíts, teremts újjá.

A mennyek országáról.

«Hasonló a mennyekország egy királyemberhez, ki menyekzőt szerze fiának és elküldé szolgáit, hogy a hivatalosokat hívják meg; de nem akartak eljönni.» (Máté 22, 2.)

a) Istenhez való viszonyunkat, az ő gondolatai szerint berendezett belső világunkat Jézus itt mennyek országának hívja. Az a lelkület, hogy hogyan gondolkozom s érzek s szeretek, az a legmélyebb hangulat és vágy... az én mennyországom. Ezt hasonlítja Jézus menyekzőhöz. Az Isten szeretettel és boldogsággal jön felém, mint jegyes jön és hív, hogy jőjjünk mi is az ő menyekzőjére. — A menyekző ünnepnap, páratlan ünnep; több mint karácsony, husvét, pünkösd; a mi ünnepnapunk; a lelkünk fölfrissül, kivirágzik napsugarában; nem érzi az élet terhét, mert lelkes és erős. Gond, félelem, rossz indulat távol van tőle; nem forgácson és törésföldön,

hanem virágos pázsiton jár. Ünnepet ül, mely nem köznap, hanem fenkölt érzések s emelkedések napja... Ilyen legyen belső világunk. — A menyekző továbbá erős, édes öröm, élvezet, megnyugvás abban, akit szeretünk. Nagy kincset birunk, szerető lelket találtunk és azzal egyesülünk; nem vagyunk árvák, idegenek: van otthonunk! — Ezt az ünnepet megteremti a lélekben az erős hit, a kiemelkedés világból, halálból; napra ébreszt, melynek nincs alkonya, harmatos, üde, pihent, tavaszi napra. Fölemel, királlyá tesz és a magasból nézem e világot, a várost, a falut, a rétet, a mezőt; mint a sas úszom fönt! Ünnep ez! Hasonlókép örömöt ad; «gaudium magnum», mert kincset ad: örök reményt, Istent, erőt szépséget; «a reménységben örvendezünk» (Róm. 12, 12.), «a reménység Istene töltsön be titeket minden örömmel» (Róm. 15. 13.); örülünk, mert bírjuk, akit szeretünk. Nem csüggedünk; szárnyaló lelkek leszünk, kik himnuszt s zsoltárt énekelnek. Ünnep kell nekem és öröm; ha ez nincs, akkor Isten nincs bennem!

b) Izlelem és élvezem Jézus édes és örvendező lelkét, ki mélyen tud örvendezni és minket is erre nevel. Mások azt mondták,

hogy ezt meg azt kell tenni, hétszer imádkozni, annyiszor mosakodni, ő pedig lelkeket akar, menyekzős lelkeket, kik szabad elhatározásból, szeretetből állnak Isten mellé Önérzetes, lendületes és énekes lelkeket, kik a kincsnek és a drága gyöngynek szeretetétől «örömmel mennek és eladnak mindent», kik «örömmel tesznek és nem nyögve». Az életet Isten nélkül és Istentől távol nehéz élni, de gyermekként Isten térdein, örömmel szivünkben, bátran és tisztán élhetjük. Ezt az érzést kell magunkban nevelnünk!

c) «De nem akartak eljönni, elmenvén némelyik majorjába, némelyik pedig kereskedése után.» Ezt a szép, édes belső világot elhanyagolják és csak a földivel törődnek; az ilyenek lassanként üres, fáradt emberek lesznek; tartalom s érték nélkül; függvényei a világnak s nem urai s értékei; a forrást, melyből a világban tudás, művészet, kultúra fakad, a lelket a maga mélységeiben nem tisztelik meg; világot, szemetet hánynak azokba, mialatt azok a mélységek kitölthetlenek s belőlük árad világosság, szépség, öröm! Vagy kereset után járnak s gépek lesznek és a munka mechanizmusában elvesztik a közvetlen érintkezést Istennel; a gép az az ő Istenök; az tör össze földet,

vasat, fát, de szivet s embert is; az csépel ki kenyeret s az ember imádja bálványait! Ember csinálta s most lelkét is vaskarjaiba fektette; nem atyai, nem is emberi karok! Szolgaságot hoznak s tűrhetetlen sivárságot!

Keresztény vagy; de milyen?

«És kimenvén szolgái az utakra, összegyűjték mind, akiket találtak, rosszakat és jókat... Beméne pedig a király és látott ott egy embert, ki nem volt menyekzős ruhába öltözve. És mondá neki: Barátom, hogy jöttél ide be, menyekzős ruhád nem lévén? Amaz pedig elnémula.» (Máté 22, 10.)

a) A menyekzős házban jók és rosszak vannak; vannak, kiknek nincs menyekzős ruhájuk, nincs ünneplő, örvendező, Istenben erős lelkük. Sajnos, azt látjuk. Mint a száraz fa a májusi erdőben, mint a pásztortűzhely foltja a harmatos réten s a király álmélkodva kérdi: hogy jöttél ide be mennyekzős lelkület nélkül? Milyen keresztény vagy, ha újjá nem születtél; milyen hivő, ha örvendezni s erősnek lenni meg nem tanultál; milyen kathólikus, ha végtelen boldogságod előnyeinek öntudatára nem ébredtél? Ünneplő, örvendező, ke-

gyelmeit élvező, Istenhez simuló, édes-erős jelenlétében élő, lelket kincsnek, drágagyöngynek nézö lelkület nélkül nem jutunk számba! Kathólikusnak, krisztusinak kell lennem következetesen.

b) «És mondá a király a szolgáknak: Megkötözvén kezeit és lábait, vessétek őt a külső sötétségbe; ott leszen sirás és fogak csikorgatása.» A nagy vendégségek keleten éjjel tartatván, a fényes étteremből kitaszított vendég sötétségre jutott. — Menyekzős lelkület nélkül az ember sötét s az örök sötétség felé halad. Nem hiszek a sötétségben, a szomorúságban, a reménytelenségben; ha fáradt filozófusainktól magam is fonnyadni kezdek, neki megyek hegynek völgynek s a vadrózsa s a pipacs és a búzavirág azt kiáltja felém: nincs igazuk. Azután betérek a templomba, ahol az Oltáriszentségben s az egyház áldásaiban vízre, gyertyára, hamura, oltárra, szent szerekre, Krisztus ruhájának szegélyére ismerek: Jézus van velem — kiáltom, — nem járok sötétségben. Házában élek s világosságát és szeretetét élvezem. De hányan vannak a külső sötétségben, az ő egyházán kívül s hányan belső sötétségben még egyházán belül is!

c) Mindkét sötétségtől irtózom, mert elfojtják a világosságot s az örömöt. Nagyra becsülöm, hogy az egyházban vagyok, mert itt mindenfelől fény és meleg árad belém. Akik kívül vannak, azok ezt átlag nem értik, de aki menyekzős ruhában ül a király asztalánál s élvezi az Urat s szentségeiben közvetlen benyomásait veszi, az tudja, hogy mi az a «külső sötétség», mi az a «házon kívül» lenni s érti a szentek kemény beszédjét, mely a bárkán kívül való vízözönre és a házon kívül való sötétségre óva és fenyegetve figyelmeztet. Uram, királyom, jó nekem itt lennem! Hála neked!

Menyekzős eledel.

«Hasonló mennyeknek országa egy királyemberhez, ki menyekzőt szerze fiának.» (Máté, 22, 2.)

a) A szent áldozásban két ember találkozik: a királyi ember, ki menyekzős örömöt akar közölni velünk és az utcáról behívott tömeg-ember, kinek nagy szüksége, de semmi jogigénye e kiváló kegyelemre. Jézus, az erő s az élet így jön felénk: ép, erős, üde, friss mint a harmatos fenyőerdő; ki nem fáradt, mint a hegyi patak; lendületes, mint a királyi sas s lejön s e lelket akarja közölni velem, a lápos alföldek lakójával. Tudom, hogy ő azért jön, érzem ruhája illatát, megcsapja lelkemet az erő s életteljes szellem. Be jó ez; kinyitom számat s teleszívom lelkemet leheletével.

b) Mi az eledel ezen a menyekzőn? Ő maga; nem valamiféle tan; azt mások is adják, hanem az ő életárama, mely

belőle belénk hat. Mondatokban lehet ugyan kifejezni, amilyenekből áll az evangélium, de az is csak szó az életről, lelkületről, érzésről, szellemről; maga ez a lélek és élet a menyekzős eledel. Ezzel telem el, midőn áldozom. Szebb, erősebb élet van bennem. Tehát nem szó, nem mondat, hanem vér, meleg lelkesülés, öröm az az étel, melyet az Oltáriszentségben veszek. Ez a tüzes vér kilocsolja és kiégeti tisztátlanságomat, ez amely buzgóvá, aktívvá tesz, ez a lelkesülés fölvidít, ez az öröm bátorrá tesz harc és kisértés ellen. Lélek-kenyér ez s édes kenyér, «panis pinquis».

c) Sok-sok ember járul ide, mindenféle kétellyel, bajjal, gonddal, keserűséggel, vággyal és mind keres vigaszt s erőt. Mélyessze csak bele lelkét Krisztusba: a királyba s bíróba, a szenvedőbe s jó pásztorba, a vándorba s szamaritánba; vegye s egye a lelket; bizonyára talál gyógyulást és erősséget. Ne gondolja senki, hogy Krisztus megveti őt. Nem azért hivta menyekzőre. Ha pedig becsül és szeret, bizonyára segít. Éppen azért, mert oly nagy, kiterjeszti figyelmét a legigénytelenebbre is.

A adópénzről.

«Akkor elmenvén a farizeusok, tanácsot tartának, hogy megfogják őt beszédében. És hozzája küldék tanítványaikat a heródiánusokkal.» (Máté 22, 15.)

a) Mennyi torzalak nyüzsög Krisztus körül; mily fölfogások, ítéletek, ellenszenvek! Lehet, mert az egyén veszi a benyomást s az alakítja ki magában a maga képére: így az imádandó Jézust meg lehet vetni, a szép Jézus eltorzulhat, Ő, az élteteljes, gyönge, beteges alakká váhatik. Mit nem tud a lélek csinálni és elcsinálni! Ó Jézusom, fájdalmas érzéssel nézek rád e lehetőségek szomorú környezetéből. Én is tükör vagyok, majd domború, majd homorú; én is eltorzítom a te nagy gondolataidat és megbénítom kegyelmeidet. Mennyire kell fegyelmeznem egyéni érzéseimet s benyomásaimat; mennyire kell tisztítanom, áthevítenem, átalakítanom azokat!

b) «Mondván: Mester, tudjuk, hogy igazmondó vagy és az Isten útját igazságban tanítod és nem törődöl senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét; mondd meg tehát nekünk, mit állítasz: Szabad-e adót adni a császárnak, vagy sem ?» (Máté 22, 16.) Hurok minden szó, verem minden kérdés... álarc és cselszövény. A szó hazug, a szándék gonosz, az ember álarcban jár. A száj édes, de a szív mérges. A szó himes, de fulánkot rejt. «Mester!» ó igen, mester, te tudod, hogy mennyire nem tartanak téged mesternek; «tudjuk, hogy igazmondó vagy», ó igen, te tudod, hogy álprófétának, népámítónak néznek, de hizelegnek. — Hogyan állja körül a lelket a világ cselvetéssel, illúzióval, rémítgetéssel, hazugsággal, csábos szóval, altató példával, ernyesztő lanyhasággal, rossz indulattal és meg akarja fogni. S mily könnyen fog meg, könnyen botlunk, bukunk; nem félünk tőle eléggé! Főleg az ifjúság hisz és csalódik. Nevelője a léha társaság, ott hallja a nyomorúság igéit. Vesd meg és kerülld, mint a sima, ragyogó, de utálatos kigyót.

c) «Az Isten útját igazságban tanítod.» Te nem teóriát adsz, hanem valóságot mutatsz s arra vezetsz rá. Teória van sok,

programm untig elég; de nekünk az «Isten útja» kell, a reális, erényes életút. Mily erő ez a lehetetlenséggel szemben, a szóvirágos, nagyképüsködő, erőtlen életbölcseséggel szemben, ahol érvényesül «die Melancholie des Besserwollens und des Schlechtermachens.» Komolyan kell vennem az evangéliumot s okosan kell azt életembe átültetnem. Hiven, önmegtagadással, fegyelmezetten és türelemmel.

d) «Tudván pedig Jézus az ő álnokságukat, mondá: Mit kísértetek engem? képmutatók! Mutassátok meg nekem az adópénzt. Azok pedig előhozának neki egy tizest. És mondá nekik Jézus: Kié ez a kép és e fölírás? Felelék neki: A császáré. Akkor mondá nekik: Adjátok meg tehát, ami a császáré a császárnak, és ami Istené az Istennek.» Jézus nem jött nekünk törvényeket adni gazdasági problémáinkban, sem irányt adni politikánkban. Jézus nem felel a kérdésre, hogy a zsidó nép iparkodjék-e magát Rómától függetleníteni vagy sem; ő magasabb törvényeket hirdet. Adjátok meg a császárnak, ami a császáré; a politikai, a gazdasági fejlődést én nem szabom meg evangéliumomban, hanem a hullámzó élet tengere fölé emelem ki a törekvő lelket; lelki

függetlenségre, szabadságra, Istenhűségre nevelem őket. A világfejlődés a maga útján jár; de akár klasszikus korszak, akár középkor, renaissance, vagy újkor jár fölöttünk, legyünk az Isten gyermekei; hordozzuk lelkünkön az ő képét. Nem változtathatunk egykönnyen a világon, de mint Istengyermekek járjunk benne!

Melyik a főparancsolat?

a) «És kérdé őt egy törvénytudó, kisértvén őt: Mester, melyik a főparancsolat a törvényben? Mondá neki Jézus: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és teljes elmédből.» (Máté 22, 35.)

Szeresd a te Uradat; amit szeretsz s azerethetsz, az mind belőle való; szived is s szeretet ösztönével, a viszontszeretet igényével s boldogításával belőle való. Szeresd, benne találsz mindent; azért önmagáért szeretheted csak igazán. «Istenem, mindenem» — hajtogatta assz. sz. Ferenc. «Isten a szeretet», mondotta sz. János evang. Boldogsága a végtelen, tevékeny szeretet; parancsai szeretetből valók; — mikor büntet s próbára vet, akkor is szeret. — Parancsa nagyon egyszerű: szeress teljes szivből s lélekből, melegen, bensőséggel, érzéssel; szeress engem s minden embert értem. Szeress minden erődből; necsak szóval,

necsak érzelegve, hanem tettel. — Tégy minél többet a szeretet indító-okából, így: Szeretlek Uram, azért teszem vagy tűröm ezt, járok el így vagy. úgy. Nem emberi tekintetből, önzésből, haszonért, dicséretvágyból; hanem érted, feléd fordítva, azonnal rád vetve mindkét szememet.

b) «A második pedig hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint tennenmagadat.» Boldog volna a világ, ha ezt a törvényt ismernők s átélnők; de nagyon távol vagyunk tőle. A világ tele van kegyetlenséggel. Lesz-e ez máskép valamikor?! Nem filozofálok, de az én körömben a szeretet lángját élesztem s tegye ezt mindenki tőle telhetőleg. «Ha minden orosz egy-egy fát ültetne életében, Oroszországból kert válna s ha minden ember csak egy valakit boldogítana életében, a világból paradicsom volna.» (Dosztojewszki.) Ez evangéliumi gondolat. Kevés ember osztja; a többi gyülölködik. De akik értik, azok tudják, hogy ez a világ boldogulásának útja. — Szeress minden embert, tekintet nélkül országra, fajra, vallásra; szeresd őket: 1. viseltessél jóindulattal irántuk; 2. a polgári élet egész vonalán; 3. ha miniszter, orvos, bíró, tanító, hivatalnok vagy, hiva-

talod jól betöltése által; 4. szeresd az egyest s a társadalmat s a hazát.

c) «E két parancsolaton függ az egész törvény s a próféták.» Ez a két parancsolat magában foglal minden egyebet. Aki tehát szeret, az magában hordja a törvénykönyvet s érzi, hogy mit kell tennie. Senkinek sincs szüksége sok tudományra, sem könyvtárakra, hogy jó ember legyen. Pedig ez az én hivatásom s földi célom. Szeretek tehát s ez által leszek jó ember s minél több türelemmel s önzetlenebbül szeretek, annál jobb ember leszek s jobban hasonlítok az Úrhoz, aki szeretett s elviselt engem, hálátlan bűnöst.

d) Jól kell szeretni. Felebarátunknak teste s lelke van; elsősorban lelkére van tekintetem; nevelem gondolkozását s érzületét, vezetem igazságra, megszerettetem vele az erényt, vigasztalom, meglátogatom s a testi irgalmasság gyakorlatait is végzem. — Senkit sem tartok rossznak, kiről biztosan nem tudom; de mindenkit úgy kezelek, mint a ki többé-kevésbé rosszra is hajlandó, mindenkit okosan, kímélettel, óvatosan kezelek. — Nem szabad jóindulatommal fukarkodnom és bizalmatlankodnom, hogy megérdemli-e ez vagy az szere-

tetemet s nem csal-e meg. Hisz Istenért szeretek embert! Aki sokat okoskodik, az keveset szeret. — Okosnak kell lennem, alamizsna helyett inkább munkát adnom, — az emberek bizalmát megnyernem, — nekik kedvet csinálnom az élethez, akadályaikat, nehézségeiket elhárítanom.

Jézus feddő beszéde.

«Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, kik tizedet adtok ugyan a mentából, kaporból és köményből, de elhagyjátok, ami nagyobb a törvényben..., az irgalmasságot és a hitet.» (Máté 23, 23.)

a) Emberek, becsüljétek meg az Istenért átélt, tiszta, igénytelen, nemes, krisztusi életet. Nem élünk magunknak, ha lelkiismeretünkkel meghasonolva, önmagunkat kerüljük, ha önmagunk szemeibe nézni nem merünk s belsőnkben csak szemrehányásokat hallunk; ilyeneket: te farizeus-lélek, kívülre valaminek látszol, tiszteletet követelsz, becsületet szinlelsz, de belül aláváló vagy! Ti fehérre meszelt sírok..., mondotta Krisztus; rothadás s undokság van bennetek; érzitek ti ezt jól, mert bensőtök piszkos és aláváló s kívül akartok érvényesülni. Vétkeztek a belső érték tisztelete ellen s kívül keresitek az ember ér-

tékét. Élteteknek nincs lelke, nincs bensősége, nincs értéke. Ne keressétek az élet értékét külső művekben, foglalkozásban, szereplésben, hivatalban. Az élet értéke a motívum átélt szépsége és melege. Jézus mondotta az özvegyről, hogy két fillérjében több, nagyobb érték rejlik, mint a farizeusok aranyaiban. Ezeknek arany az adományuk, annak arany, erő, szépség a szive. Ezek nem élték át az adományozás erkölcsiségét, az átélte; ezek hidegen adták, az melegen. Az apostol pedig a szeretetről, tehát az átélt, meleg érzésről mondja, hogy ez minden és enélkül minden egyéb semmit sem ér. Ha tudományom, ha eszméim volnának, de szeretetem, átérzésem nem volna, holt, üres tudománnyal volna telítve fejem. Szegény fejem hült gondolatok mauzóleuma volna. Kimeszelt sír! Ha cselekedeteim volnának, de szeretetem, vagyis belső életem nem volna, szegényen tengődném.

b) «Jaj nektek, mert tisztogatjátok a pohár és tál külsejét, belül pedig tele vagytok ragadománnyal és tisztátlansággal.» Ha szép világot, ha kultúrát teremtenék iparkodásommal, ha kiáradnék szóban, vállalatokban, ha tömeget mozgatnék, de magamnak,

lelkem szeretetének nem élnék, a lét céljára rá nem nyitottam. Istenem, hát magamban kell élnem; cselekvésem jóságának, nemességének, tisztaságának öntudatában kell élnem; annak az öntudatnak telinek kell lennie fénnyel, nemes, meleg motívumokkal, önzetlen, jóindulatú szándékokkal! Csak akkor élek igazán. Enélkül automata, a külső világ kényszerzubbonyába szorított rab vagyok. Egyszóval, éljek azért, hogy mindennap jobb legyek.

c) «Jaj nektek, kik bezárjátok mennyeknek országát az emberek előtt. Mert ti nem mentek be s a bemenőket sem hagyjátok bejutni.» Nem mentek be, hanem kerülgetitek. Per avia et devia... úttalan utakon, zsákutcában jártok és vezettek másokat. Törvényt, parancsot, hagyományt, szokást akartatok... és annak teljesítésére unszoljátok az embert, de a mechanikus elvégzésére szorítkoztok e dolgoknak s a behatolásra, átélésre és átélvezésre időt nem adtok. Formalizmussá válik így törvénytek és vallástok s a sok lim-lom elrekeszti előttetek az utat. Mert zsidóvá teszitek a prozelitát, de nem teszitek bensőségessé; a tömegben, a számban dicsekedhettek, de több-lelket nem neveltek; külső össze-

tartást, hatalmat sürgettek, de öntudatot, akaratot, bensőséget, érzést nem gondoztok. Többet mondok: magatok buzgólkodtok, prozelitálkodtok s önmagatok édes bensőségét élvezni rá nem értek. Nem elég, hogy meg vagyok keresztelve: a krisztusi életet is át kell élnem. Mit használ, ha csak keresztelek, de a belső embert ki nem nevelem. Igazán rám illik: magam nem megyek a mennyországba s másokat be nem vezetek. Tehát élni s átélvezni a legkisebb cselekedetet öntudatos moralitásában: ez a titok. Örülni annak, hogy tiszta vagyok s Isten van bennem; szivvel dolgozni erkölcsi tisztulásomon, ha bűnös vagyok; jót tenni átélvezett jóindulattal; örülni a hitnek, a jóakaratnak, a kisértések fölött való győzelemnek. Örülni, hogy Jézus van itt az Oltáriszentségben, úgy menni hozzá, mint a nyilt paradicsomba. Örülök, ha azt mondom: Jézusom, szivből szeretlek téged. Beteghez, gyermekhez, emberhez öntudatos jóindulattal közeledem. Ily lelkek nyomában elváltozik a világ!

Vigyázz! neked is szól.

«Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert tisztogatjátok a pohár és tál külsejét, belül pedig tele vagytok ragadománnyal és tisztátlansággal.» (Máté 23, 25.)

a) Első érzésünk az legyen, hogy tömöntelen sok a hibánk. Isten felé iparkodunk, de szórakozottságunk világosan mutatja, hogy a kezdet kezdeténél akadozunk; szeretetünknek iránta tettben s áldozatban kevés kifejezést adunk. Az érzékiség buján nő lelkünkben és mint a vadrepce a buzatermést, úgy lepi el és teríti le a földre az érzékiség a lelket. Fontold meg, mily nehezen tűröd az ignorálást, mily idegen érzelem nálad a türelem, hiú és meg nem tagadott lélek vagy; kívánod, hogy mások kezeiken hordozzanak s úgy jársz az erény, az alázat iskolájába, hogy praemiumot keressz. Tekintsd, mily nehézkes vagy a penitenciatartásban, mily szor-

gos az evésben, ivásban, alvásban, mily becézett babának nézed testedet és ha ételed túlságosan sós, vagy cukros, vagy száraz, vagy kozmás, ha zsiros, vagy kisült, elégiára hangolod lelked húrjait. Mily visszataszító vagy néha társalgásodban, megfontolatlan feleleteidben, nehézkes az engedelmességben, ellenkező másokkal való engedékenységben, tervtelen és céltalan foglalkozásaidban, önző számításaidban, dilettáns kötelességeid teljesítésében, szétszórt imáidban, hallgatni nem szeretsz, beszélni nem tudsz, világias vagy viselkedésedben, fegyelmezetlen gondolataidban, affektálsz, koldús vagy belső életedben. Hányszor győz rajtunk a restség és mily kevésszer szállunk ki ellene erélyesen síkra. Hányszor panaszkodol elöljáróidra! Hányszor hanyagolod el a jót emberi tekintetekből! Mennyi pelyva és pozdorja, szemét, kóró, forgács... a tisztító tűz élesztésére! Csillagokba nézünk egy beláthatatlan nagy kórház tömkelegéből, mely mindenestől egészen beleszorult lelkünkbe.

b) De nemcsak hibáink, hanem bűneink is vannak; nemcsak kórházról, de hullaházról van itt szó. Bár ne volna raj-

tunk a halál szaga; de a mult alighanem számtalan sötét emléket mutat, melyek mindegyike megérdemelte a poklot. Nemcsak tényleges hibáink, de nagy bűneink emléke is sürgessen. A pokol lejtőin szigorú, tüzes erény nő, mint ahogy a Vezuv lejtőin tüzes bor terem. Mert akinek máris lángban kellene állnia, az tud tűrni hideget-meleget; akinek «in igne devorante» kellene laknia, az tudja beérni silány koszttal és gyakran fűtetlen szobával; akinek békót kellene viselnie, az tudja mások kényét is elviselni okosan s aki Isten ellensége volt, nem csodálkozik azon, ha nem minden történik inyére. Ez a reális hit önmegtagadottá, alázatossá, fegyelmezetté tesz. Tekintsünk gyakran a pokolba; iszonyú idealizmus ez, mely a pokolban végződhetik és kegyetlen realizmus az, mely egyre azt gondolja, hogy oda jöhet. Reméljük, hogy nem jutunk oda, de e végtelen szerencsétlenség lehetőségét látóhatárunkról le nem törölhetjük. Ne botránkozzunk meg ezen; a vértanúk is a pokolra gondoltak. Gondoltak örök dicsőségre, Krisztus szerelmére, a lelkiismeret tisztaságának fölségére, Isten kegyelmére; de gondoltak a pokolra is.

Ne hidd, hogy csak nagy bűnösöknek való. Puha a pázsitos, mohos erdő, de sziklák a bordái. Ha csodákat is művelnél, akkor is vigyázz! Krisztus mondotta.

c) Realizmusunk harmadik adata a szent kereszt, a kínszenvedés. Hogy bevilágít ez a puha, kislelkű lélekbe! Isten szereti fiát, de a kereszt felé tereli útját. Mi sem ágyazhatjuk meg úgy életünket, hogy házunk mestergerendája ne a kereszt legyen. Ne ijedezzünk tőle; nem erős ház az, melynek hiányzik ez a mestergerendája. Gerenda is (kemény, durva), de mester is; tanít sokra: különösen pedig nevel szép, erős, formás életre. Szeressük az önmegtagadást, de nem külső parancsért, hanem a szépségért, mely lelkünkre háramlik belőle. «Féljed az Istent és távozzál a gonosztól, mert ez lesz egészségedre testednek s erősítésére csontjaidnak.» (Példabesz. 3, 7. 8.)

Rajtad fordul...

«Ime, én küldök hozzátok prófétákat és bölcseket s irástudókat és azok közül megöltök és megfeszítetek..., hogy rátok szálljon minden igaz vér...» (Máté 23, 34.)

a) Küldök, kik emeljenek, kik szítsák köztetek a szellemet; az én úttörőim, az én vetületeim ők. Mindegyik közelebb iparkodott hozni az embereket Istenhez, de kortársai megölték, ti pedig most tisztelitek. Mily nagy baj, nem érteni az időt s a nagy érdekeket, melyeken dolgoznunk kellene, ahelyett gáncsoskodunk; a multat dicsérjük, a jelent félreértjük. Ez téves s veszedelmes eljárás. Legyen érzékünk a sok jó iránt, mely most van s ne állítsuk ellentétbe a multat a haladással. — Itt vagyok, itt dolgozom, ez az én órám. Tudom, hogy nagy időket él mindig az, ki az Isten nagy gondolatainak kifejlődését látja korában s dolgozik rajtuk.

b) Jézus mélyen megindult; utolsó napjait éli s végig tekint az Isten irgalmas gondolatainak egész vonalán. A «rossz» az Isten elleni pártütés magaslatán áll. Mennyien dolgoztak az Úr ellen. Ő mindig Istenért s a lelkekért dolgozott. Szive vágya mint panasz s óvás hangzik el: mindent megtettem a lelkekért, népemért. Hazám, nemzetem, hogyan szerettelek! Mint a tyúk szárnyai alá fogja csibéit, úgy fogtam le én fiaidat. Sok munkám vész kárba; de azért haladok előre! Istent nézem, neki szolgálok; sikert nélkülözni tudok.

c) «Jeruzsálem, Jeruzsálem, mely megölöd a prófétákat... hányszor akartam én... és nem akartad.» Te nem akartál; fiaid elpártoltak, ők így akarták; hazájuk elpusztult, ők akarták; templomukból rom lett, ők akarták. A rossz akarat az ember végzete. Az üdv romjai és a pokol örvényei fölött elhangzik a fájdalmas szózat: nem akartál. Isten pedig akar, azzal az édes akarattal, melynek mélyéből való az anya szeretete és a kotlós tyúk ösztöne! Higyjük, hogy csak akarnunk kell! Rossz akarat a tétovázó, lanyha, nemtörődő, kislelkű akarat is; jóakarat az erős, készséges, elszánt akarat; ez kell.

Jézus a végenyészetről.

«És midőn kiment a templomból, mondá neki egy az ő tanítványai közül: Mester, nézd, minő kövek s minő épületek. És felelvén Jézus, mondá neki: Nem hagyatik itt kő kövön...» (Márk 13, 1.)

a) Diadalmas érzet, az erő és hatalom érzete szállja meg az embert, midőn saját alkotásait nézi és a kultúra remekléseit csodálja; máskor meg a «hiúságok hiúsága» remetegondolatától fázunk. Hány kultúra váltakozott; Tyrus s Róma után «Velence köveit» mossa a mulandóság árja és nemzetek is öregszenek: Cernimus exemplis oppida posse mori! Palmer szamárhajcsárának iróniája kacag föl a mi lelkünkben is, ki a Magharahban levő fáraói basreliefek kópiázására indulván ki, hallotta hajcsárának megjegyzését: holnap lekópiázzuk Fáraót és dicsőségét. Csak a lélek halhatatlan és hervadatlan szépsége

mosolyog felénk Tyrus, Jeruzsálem, Róma, Velenceráncos ábrázatai fölött el! Ez az igazi diadal és öröm!

b) «És midőn az Olajfákhegyén ült a templommal átellenben, külön kérdezék őt Péter és Jakab, János és András: Mondd meg nekünk, mikor lesznek ezek és mi lesz jele, mikor mindezek teljesedni fognak?» Ezek az érdeklődő «látók», ezek a prófétai lelkek, kik Jézus szineváltozását szemlélték a Táboron és szemlélni fogják majd elsötétedését a Gethzemani kertben, itt is a távol jövőbe néznek és látni akarják a nyomorúság s az enyészet szineváltozását; Antikrisztus, világ-égés, világ-megújulás, mennyei Jeruzsálem, az ő katasztrófáik. Mi ezzel nem sokat törődünk; látjuk a világfejlődés isteni gondolatainak képzeletünket meghaladó mérveit; a világ és élete isteni stílusban van tartva s mi alázattal imádjuk az Urat, ha teremtésének elejéről és végéről nincs is fogalmunk. Egyet jól tudunk: eljön az utolsó nap, az Úr napja, melyen meg fogja engedni, hogy terveibe s azok fölséges kivitelébe belepillanthassunk; eljön az ő igazulásának, a theodikeának napja, mikor kiviláglik, hogy neki van igaza és hogy miért kellett mindennek így és nem

máskép lennie. Leszünk mi is «látók»; addig pedig legyünk «hivők», örvendező, a nap világkialakulást s az Isten győzelmeit sejtő hivők.

c) «Támadnak hamis Krisztusok..., a nap elsötétedik, a hold nem ad világosságot és az ég csillagai lehullanak... és akkor meglátják az ember fiát jönni a felhőkben nagy erővel és dicsőséggel.» Tudjuk, hogy a világvég kozmikus katasztrófái nem egyebek költői szinezésnél és népies leirásnál. Ahogy Mózes népiesen írta le a teremtés történetét, úgy az apokalyptika a világ végét s hozzá még szenvedélyesen, élénk képzelettel, heves lélekkel, alakzatos nyelven. Mi csak azon iparkodunk, hogy az igaz, ősi Krisztust el ne hagyjuk, hogy napunk el ne sötétedjék s csillagaink le ne hulljanak! Kozmikus értelemben a világvég e leirásait igazaknak nem tartjuk, mert arra a néphitre vonatkoznak, mely a földet a mindenség központjának, a napot, holdat, csillagokat kicsiny és mozgó testeknek képzelte; az a gondolat, hogy ez óriás égitestek ütközésétől a föld izzó gáztömeggé változnék, teljesen idegen az apokalyptikában; de annál inkább sürgetjük a lélekvég, az élet- és örömvég veszedelmének meg-

szívlelését. Jézus nem akarta megmondani a világvég idejét és módját, használta az apokalyptika nyelvezetét, de a lélekvégre rámutatott: ha bűnben meghaltok, elkárhoztok. Ezt tudnom elég, hogy bármely katasztrófán keresztülvágjam magamat tiszta lelkem hitével! Hit és erkölcsi tisztaság! «Vigyázzatok tehát és imádkozzatok, hogy mikor hirtelen eljövend, ne találjon titeket alva.» (Márk 13, 33.)

Az utolsó ítélet.

«Midőn tehát látjátok a pusztulás utálatosságát, . . . akkor akik Judeában vannak, fussanak hegyekre... Mindjárt pedig ama napok után a nap elsötétedik, a hold nem ad világosságot, a csillagok lehullanak az égből... és akkor feltünik az ember fiának jele az égen; és akkor sírnak majd a föld nemzetségei.» (Máté 24. 15.)

a) Az alázatos emberfia dicsőséges eljövetele; leereszkedik ismét, aki elment tőlünk az Olajfákhegyén az első áldozócsütörtökön s akit vártunk és kivántunk; ez az ő fényes adventje. Angyalok viszik zászlaját, a tündöklő keresztet s a napnyugta összes szineinek tüzes pompájában égő felhők az ő diadalszekere; angyalok harsonái zengik végig a tisztuló földön az Isten újrateremtő és föltámasztó akaratát, az új «legyen»-t, melynél fogva a lelkek ismét megfelelő testet öltenek; e lelkek

mélyéből szakad himnusz és panasz ki, aszerint, amint extatikus öröm, vagy vérfagyasztó rémület tölti el őket. — Térden állva nézem királyomnak és birámnak e diadalmenetét: mily szép, mily hatalmas vagy, te «Rex tremendae majestatis!» Mily édes voltál Bethlehemben; mily csendes s igénytelen az Oltáriszentségben; nyelvemen olvadsz el, édességgel töltsz el, te közeli Isten; hitem komolyságával akarok rászolgálni, hogy kegyes birám légy. Tőlem függ.

b) «Akkor majd így szól a király azoknak, kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek, Atyám áldottai! birjátok a világ kezdetétől nektek készített országot.» (Máté 25, 34.) Jézus megpillantja a krisztusi lelkek tündöklő csoportját; fehér ruhában, pálmákkal kazükben éneklik: Benedictus, qui venit... Szeretettel néz rájuk: «Koszorúm, koronám vagytok. Testvéreim, isteni vér! Jöjjetek atyám áldottai; nagy áldás, a teremtő, megváltó, megszentelő Isten áldása teljesült rajtatok. Ti éltétek át az életet dicsőséggé, ti a múló időt örök ifjúsággá, ti a szenvedést örömmé! Birjátok az országot, melyért imádkoztatok s éltetek és küzdöttetek, hogy «jöjjön el a te országod»; Isten hatalma, szépsége, kegyelme menny-

országgá alakult ki bennetek.» Mily diadalmas örömmel mondja ezt Jézus és mily szenvedélyes szeretettel önti ki lelkét hiveire ez utolsó áldásban. Három áldást említ az evangélium: 1. megáldotta a gyermekeket, a kicsinyeket s az ő képviseletükben mindazokat, kik szivből alázatosak; 2. az Olajfákhegyén mennybemenetelekor a tanítványokat, hogy a búcsuzás keserűségébe beleállítsa szeretetének és összeköttetésének biztosítékát; 3. most megáldja győzelmes hiveit. A kezdet, a küzdelem, a végleges, szerencsés kifejlődés áldásai ezek. Lefoglalom magamnak mind a hármat.

c) «Akkor így szól majd azoknak is, kik balfelől lesznek: Távozzatok tőlem, átkozottak az örök tűzre...» A rosszak lelkületét két vonás jellemzi: rémület és átok. Krisztus mondta róluk, hogy itt a földön nincs békéjük; nyugtalanság jellemzi pszichológiájukat; nem biztosak hitetlenségükben; mondják, hogy «primos Deos timor fecit», a félelem csinált isteneket, de ez a «timor» az ő folytonos kísérőjük; ez villan ki abban a fanatizmusban is, mellyel a hitet üldözik. Aki nem fél, az nem törődik folyton a rémületes ellenséggel. — Ez a

bizonytalanság rémületté lesz a végitéleten; «életet, irányt, célt tévesztettünk — mondják majd, — és mindent elvesztettünk. Az élet nagy kérdései iránt fölületes ellenszenvvel viseltettünk; az Istent tagadtuk s fölségét komolyba nem vettük. Ime a mi itéletünk.» Távozzatok tőlem, kiknek lappangó átkuk épen az volt, hogy távol voltatok tőlem; most ez az átok, mint eltaszítás, végleges elszakadás és kárhozat szakad rátok. Ó vegyük komolyba az életet és céljait hitben, szeretetben, munkában.

Dies irae, dies illa...

a) Az utolsó itélet komoly, fölséges nap; az Isten igazságának, szentségének, nagyságának ünnepe. Öntudatunkra hozza a lét, az élet és a halál komolyságát; világtörténelem, faji, nyelvi, kultúrai különbségek mint száraz hüvelyek válnak le a lelki világról; állás, jog, társadalmi állapot olyan lesz, mint a ruha, melyből kivetkőztünk és a lélek mezteleníl áll majd Isten s a világ előtt; sem szóbeszéd, sem látszat nem takarhatja le igazi alakját. Mily szép, nemes, ragyogó az egyik, mily nyomorúságos és szánalmas a másik. Meglátjuk majd, hogy mily természtes előny vagy hátrány volt benne és milyen volt a kegyelem segítsége; feltünik majd az egyén sajátossága s a körülmények és a társadalmi állapotok befolyása; az adott tényezőkből kijegecesedik az az erkölcsiség, mely a mi tartalmunk. — Ez mind látnivaló; nem lesz ott pör-, vád- vagy védbeszéd; minden tárva lesz Isten és világ

előtt. Csontokig ható megvilágításban lesz hiúságom, önzésem, kevélységem, kislelkűségem, hamisságom és fölkiáltok: Isten, neked van igazad; te jót akartál! — Jót akarok én is, jót, szívből, igazán, nemesen, egyenesen; jót, mely érték Isten előtt.

b) A világítéleten kitünik majd, hogy mit tett az Isten az emberért és hogy mennyi kegyelemben részesítette az egyest a kereszstségtől az utolsó leheletig; hogy hány magot hullatott földjére; hány munkást küldött szőlőjébe; mily féltékenyen nevelte és óvta; mily példaképek áldásában részesítette. Ó hány magja hullott a nagy szántóvetőnek tövises földre és mily későn s mily nyomorék módon serkent ki! Kegyelem, kegyelem, mily kegyetlen utakon jársz, sorsod az élet sziklás pusztasága s az emberi lélek rest és tehetetlen reakcióit váltod csak ki! Kiviláglik majd, hogy mily gyászos kivitelre találtak sokakban Isten erőteljes tervei, ellenben mily szerencsésre Krisztus hiveiben! Ó, ne rontsuk el az Isten műveit! Nem panaszlom föl, hogy sok a rossz, hanem teszek minél több jót.

c) A világítéleten kitünik majd, hogy mennyi az a jó, amit tényleg jószándékkal, Istenért végeztünk s mennyi a pelyva és

pozdorja az élet szérűjén. A pszichológia homályos, csalfa, bizonytalan világ, tele ösztönösséggel, látszattal és illúzióval; ezeket csak a komoly önvizsgálat s megfigyelés s fegyelmezett önnevelés képes megtörni. Csak ez lehet némileg tisztában magával; csak ez látja igazán fátyolozatlanul saját képét. Vizsgáljuk meg magunkat, hogy mennyi az ösztönös, öntudatlan, csalfa, nemtelen elem a mi érzületünkben; tartsuk szemmel, hogy szinezik, zavarják s hozzák forrongásba az öntudatnak tisztuló mélységeit. Fegyelmezni s folyton nevelni önmagát.

d) Az utolsó ítéleten Krisztus nemcsak szivünklelkünk titkait tárja ki, hanem rámutat a nagy szociális föladatra, az éhezők, szomjazók, meztelenek, betegek, bűnösök fölkarolására, kiknek elgyötört lelke a keresztény kötelességteljesítésnek szinte természetes útjaira mutatott rá. Ébredjünk tudatára a szent, komoly Istenakaratnak. Isten akarja, hogy könyörüljünk rajtuk. Krisztus azonosította magát velük s a természet követeli: natura exigit, imperat Deus, főleg mióta a «natura» Istennel egyesült Jézusban. Aki ezt átérezte, az éhezik az éhezőkkel, szenved a szenvedőkkel és enyhítésükben Isten akaratának édes teljesítésén dolgozik!

Béketűrésben birjátok lelketeket.

«Béketürésben birjátok lelketeket.» (Luk. 21, 19.)

a) Béketűrés kell, tekintve belső világunkat. Ellentétek közt mozgunk és azokat magunkban hordozzuk, ez ellentétek a szellemi és az anyagi világ, metafizika és fizika; mi vagyunk ütköző pontjai időnek és örökkévalóságnak, végesnek és végtelennek. Ezeket csak az alázatos hitben lehet harmonizálni; aki ezt nem teszi, az eltelik az egyikkel és tagadja a másikat. Kisértetbe esik, mert az ördög mutat a szép földre és mindent igér, csillogó aranyat, hatalmat, élvezetet; bálványokat farag, humanizmust, filantrópiát telve Istenfeledéssel. «Szólj Uram, mert hallja a te szolgád» és megnyugszik szavadon; elviselem a nagy világot s titkaid szavadért; béketürésben birom lelkemet.

b) Sok tekintetben meghasonlott lélek

vagyok; szenvedélyeim, rossz hajlamaim és különösen bűneim aggasztanak; az illúziók pusztaságában járok, az erények füstölgő romjai közt. Aki csunya vidéken, szétrombolt városban vagy leégett házban lakik; aki mindig csak rosszat lát; aki erkölcsi világ rendben nem hisz, annak a lelke földúlt és azért a fegyelem, az önmegtagadás, a bűnbánat béketürésére van szüksége, mely végre is békét nyújt neki és ő jóakaratában, Istenhez való ragaszkodásában kiemelkedik a környékező rosszból s megnyugszik Istenben.

c) Az erényes élet béketűrésében leszünk urai a helyzetnek s szent öröm tölt el minket. Ha Isten kegyelmét s közelségét érezzük, akkor tölt el öröm. Ezt nélkülözi sokszor az ember. Éljen, mint sziklavárban Istenben, tegyen mindennap öntudatosan minél több jót, bizzék mindig az Úrban s legyőzi az élet nyugtalanságát. Fékezze természetét; ne kergessen külső, érzéki örömöket; foglalkozzék, ne morfondáljon egészsége és sorsa fölött, akkor nem szállja meg búskomorság, kedvetlenség lelkét. In patientia et Deo!

Reméljetek mindenkoron!

«És hasonlatosságot monda nekik: Nézzétek a fügefát és a többi fákat. Mikor immár gyümölcsözésnek indulnák, tudjátok, hogy közel van a nyár; úgy ti is, midőn látjátok ezeket megtörténni, tudjátok, hogy közel van az Istenország.» (Luk. 21, 29.)

a) A fa téli álomból, tavaszi szelek, viharzó éjek, májusi fagyok dacára kihajt: ti is a világ sok fordulása dacára higyjétek, hogy az Isten gondolatai s az Isten szent akarata érvényesül bennetek s ez a hit és remény el ne hagyjon titeket. — Lelketek is ily duzzadó, ébredő fa legyen; reménye az ő tavaszi, ébresztő ereje; remény a lélek lendülete. — Tél van, ha magamat nézem, de napsugár a magasból, az az «inspirata caritas, spes, fortitudo», amit Isten ad, biztat. Szelek sivítnak körülöttem, kisértések; fagyok szomorítanak, sikertelenségek; de «spes mea ab uberibus

matris meae», anyatejjel szívtam magamba a reményt, segítő, erősítő, boldogító Istenemben!

b) Szükségem van reményre: 1. hogy éljek, hisz életem pulzusa ez; 2. hogy erős legyek, «praecinctus», fölszerelve; amilyen volt Ráfael angyal, ki mint útra kész, kedves ifjú jelent meg Tóbiásnak; vállalkozó, fiatalos erőben; zavartalan, tiszta szemmel nézett az út elé a jövőbe. Ez az a lelkület, mely friss, üde, erős életet sugároz. S ezt megérzik mások is, mert valamint árnyékot vet testünk, úgy befolyást gyakorol lelkünk; 3. kell a remény, hogy menedékem legyen, «altissimum refugium»; bajok, kétely, gúny, üldözés fölött elvágtatok. «Aki a Fölséges segítségében lakik, a menny Istenének oltalmában marad. Mondhatja az Úrnak: Oltalmazóm vagy te és segítségem». (Zsolt. 90, 1.) A magasból nézek le a nyüzsgő világra.

c) Azért aztán a remény nagy stílben dolgozik; nagy terveknek és elhatározásoknak él. Mennyi erő, mert bizalom van e szóban: mindent megbirok Abban, ki megerősít. Az isteni mindenhatóságot semmi sem dicsőíti meg annyira, mint az,

hogy mindenhatókká teszi azokat, kik benne biznak. Ez a reményteljes lelkület hasson ki belőlünk, hogy másokat is ébreszthessünk s nevelhessünk. «Bízzatok benne, öntsétek ki előtte sziveteket; Isten a mi segítőnk.» (Zsolt. 61, 9.) Nagyon jó ez nekünk: «Boldogok mindnyájan, kik benne biznak.» (Zsolt. 2, 13.) Soha se legyünk kislelkűek, mert «Senki sem szégyenült meg, aki az Úrban bizott.» (Eccl. 2, 12.) Ha megrögzött bűnösről is volna szó, akkor is «Aki hozzám jön, azt nem vetem ki». (Ján. 6, 37.) A halálban is az Úr a bizalmam: «Ha szintén megöl is engem, őbenne reménylek.» (Jób 13, 15.) »Az Úrban bizván, nem fogok lankadni.» (Zsolt. 25, 1.)

A tíz szűzről.

«Hasonló leszen mennyeknek országa a tíz szűzhöz, kik vévén lámpáikat, eléje menének a vőlegénynek és menyasszonynak. Öt pedig ezek közül esztelen vala és öt eszes.» (Máté 25, 1.)

a) A tíz szűz képviseli a virágzó, szép életet. Mennyi remény s jókedv van e nyoszolyó-lányokban; menyegzős a lelkületük, kik az élet ünnepeit élik. — Tavaszban kell az embernek állnia; először is az ifjúságnak; derű és fény, erő s öröm kell bele. Azután a küzdő emberiségnek is tavaszban kell álnia, hogy le ne tegyen a szebb, jobb, nemesebb élet reményéről; hogy mindig várja a folytatást; akarjon fejlődni itt és akarja az «élet koszorúját» elnyerni ott. — Magamra nézve is mindig sürgetem a folytatást; «folytatás következik», az van ráirva minden lelki fázisomra s minden törekvésemre.

b) «Késvén pedig a vőlegény, szunnyadozának.» Aludtak, pihentek, de a mécsük égett, már akiknek; voltak, kiknek nem égett. — Az életben állunk, mint éjben; kell, hogy egész életünkre Krisztus világossága legyen kiöntve. Az Úrjövet éjében mécsünk a hit mécse; ez ég s eligazít. — Mily «belső» sötétségben élnek azok, kiknek ez a mécs nem világoskodik és mily «külső» sötétség tetézi majd ezt a belsőt, mikor Isten elfordul tőlük. — Meglóbázom mécsemet, napsugaras lesz a lelkem tőle. — A tudománynak is van mécse, de világossága nem ér messzire; a lélek mélységeit meg nem világítja. Mily csenevész nemzedék lehet az, mely e sötétségben születik s melynek bölcsőjénél a darwinizmus, történeti materializmus s más ily füstölgő kanócok éktelenkednek.

c) «Éjfélkor pedig kiáltás lőn: Ime a vőlegény jő, menjetek eléje.» Mily fölséges, kegyelmes, isteni tett, hogy jön; virrasztó lelkeket, koszorús lányokat, égő méccsel feléje sietó násznépet vár méltán s ha hozzá még szeretettel és édes, fölséges odaadással jön, ha értünk jön és üdvözíteni jön: ugy-e akkor dobogó szív-

vel, ragyogó szemmel, világoskodó, szerető lélekkel kell eléje jönnünk. Akiben ez megvan, abban a krisztusi lelkület, a mennyország van; akiben pedig nincs, az nem értette meg az Urat és nem használta föl kegyelmét s nem árasztotta ki életére a hivő és szerető lélek világosságát. — Ó Uram, virrasztani, téged várni, közeledésedet, mely egybekelésem lesz veled, kívánni, az mennyországom, melyről le nem mondok.

d) «Akkor mind fölkelének; az esztelenek pedig mondák az eszeseknek: adjatok olajtokból.» «Adjatok olajtokból! Adjatok világosságotokból; legyen bennünk is fény, derű, öröm, jókedv» — mondják a hitetlen, bizalmatlan, hanyag, világias lelkek. Nem adhatunk, — felelik az okos szűzek, — menjetek a boltokba s vegyetek magatoknak. — Senkinek sem lesz világossága, ki nem gondoskodik olajáról; nem lesz hite, ha nem imádkozik; nem lesz szeretete, ha bűneit meg nem bánja; nem lesz Krisztus vigasza s derüje rajta, ha áldozatokat nem hoz; száraz lélek lesz, ha áhitatában, bensőségében, föltétlen odaadásában nem fakad olajforrása.

c) «Világosságodból adj, olajodból ne adj», ez bölcs mondás. Máshol mondja az Úr:

világoskodjanak jócselekedeteitek, példátok, erényetek s igazítsátok el ezzel az embereket az igazság felé; ez kötelességünk. Oktalan volna azonban az az ember, ki másoknak akarván szolgálni, önmagát elhanyagolná; olaja, erénye, szeretete ezáltal elapadna és természetesen mécsese is elaludnék. Lelki életünk kárával másokon segítenünk nem lehet; elsötétülünk csakhamar mi is, ők is. Olajomat óvom; lelki életemet ápolom; imáimat, elmélkedésemet el nem hanyagolom, a szentségekhez járulok; fegyelmezem s nevelem magamat; így leszek jó másnak, mert előbb jó voltam magamnak.

d) «Akik készen voltak, bemenének a menyegzőre és az ajtó bezáratéik. Végtére eljönnek a többi szűzek, mondván: Uram, Uram, nyisd meg nekünk.» Kopognak az ajtón, de az nem nyilik. Jönnek az elkésett lelkek, kiknek csak későn nyilt meg szemük s mozdult meg szivük. Megjönnek a halhatatlanság föl nem ismert s elhanyagolt igényeivel, szivük elfojtott, félreismert ösztöneivel, a fölületes, bűnös élet rongyaiba takarózva az örök kapuk elé s kopognak; megjönnek hajótörötten, koporsódeszkákon úszva, megviselten, a kegyelem és az idő

kincseit a feneketlen mélységekben elvesztve, megérkeznek az örök élet partjaihoz s révre vergődnek mint koldusok s nem, mint menyasszonyok. Mily szomorú, mily sajnálatraméltó élet és életvég! Jézus mondja: nem ismerlek. Nem látom rajtatok az isteni vért, a krisztusi típust, az örökkévaló hivatás s remény nagy stílusát... Távozzatok! Hová? kihez? mire? minek? Rettenetes itélete a célt nem ismert s célt tévesztett életnek!

A talentumokról.

«Egy messze útra menendő ember eléhivá szolgáit és átadá nekik javait. És egynek öt talentumot ada, másnak pedig kettőt, ismét másnak egyet... Elméne pedig, aki öt talentumot vett vala és kereskedék azokkal és más ötöt nyere. Hasonlóképen az is, aki kettőt vett vala, más kettőt nyert. Aki pedig egyet vett vala, elmenvén, a földbe ásá és elrejté ura pénzét. Sok idő mulva pedig visszajövén ama szolgák ura, számot vetett velük. És eljövén, ki öt talentumot vett vala, más öt talentumot hozott, mondván: Uram, öt talentumot adtál nekem, ime más ötöt nyertem rajta. Mondá neki ura: Örülj jó és hiv szolgám, mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bizok rád, menj be urad örömébe. (Így történt a két talentumossal is.) Eljövén pedig az is, ki egy talentumot vett vala, mondá: Uram, tudom, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél és gyüjtesz, ahol nem hin-

tettél, félvén tehát, elmentem és talentumodat a földbe rejtettem; ime itt a tied. Felelvén pedig ura, mondá neki: Gonosz és rest szolga... pénzemet a pénzváltóknak kellett volna adnod és én megjövén, kamattal vettem volna meg, ami enyém.» (Máté 25, 14.)

a) Talentum sokféle van; egyiknek öt, másiknak kettő, vagy egy. Ezek természetes s természetfölötti erők és adatok, melyekkel szemben állok «én», akinek e talentumokat egyéni, szép életemmé kell földolgoznom; dolgozzatok, szerezzetek, alkossatok, — mondja az Úr, — senki sem megy be «Ura örömébe» azért, mert öt, vagy két talentuma van, valamint az egy talentum nem akadály abban, hogy valaki az örömbe bemenjen. Isten ide állított, így szerelt föl s bármilyen legyek, van erőm hozzá, hogy bemenjek örömébe. Az «én», a lélek a fő; ez a lélek a maga öntudatában szemben áll saját maga tehetségeivel is, melyek nem tőle vannak s boldogsága attól függ, hogy föleszmél és mondja: ime Uram, itt vagyok; hálát adok és örülök, hogy vagyok, fölhasználom tehetségeimet s szolgálok neked!

b) Azért sem ment be senki «Ura örömébe», mert öt új, vagy két új talentumot

szerzett, ha ezalatt külső műveket, vagy sikert értünk pl. tudományos műveket, szónoki sikereket, gazdagságot, hírt, találmányokat. A rajtam kívül álló mű, a tudomány, vagy külső érvényesülés nem az én egyéniségem, hanem inkább csak egy-egy funkcióm. Mindez több oly föltételtől és kelléktől függ, ami nem én. — Ha a mű, a siker volna az érték, akkor nem az ember volna a cél, hanem a mű és az ember eszköz volna hozzá. — Azután meg, kielégít-e valakit a külső mű, a siker? «Es war kaum Jemand gross, der nicht eine Kluft zwischen dem Wollen und Vollbringen schmerzlich empfand, der nicht weit mehr zu sagen hatte, als ihm zu sagen vergönnt war.» — A művek csak tükrözései, csak csipetei a belső világnak. Ne szolgáljak tehát sikernek, hírnek és ne bántson, ha e részben szerencsés nem vagyok.

c) A lét súlypontja nincs a talentumokban, sem a sikerben; nem azért élünk, hogy tudósok, művészek, technikusok, kultúremberek legyünk; ezek mind a nagy világfejlődés relatív adatai; hanem a lét értéke maga az Isten dicsőségére folytatott, tehetségeinknek megfelelő munka. Az én értékem nem az, hogy öt talentumom van

s értéktelenségem sem az, hogy egy talentumom van, hanem az, hogy kötelességet s szolgálatot hiven teljesítek s várom az Úr örömét. Tudom, hogy Isten adta, amim van; tudom, hogy hasonulnom kell hozzá erőim kialakításában, gondolatban, akaratban, érzésben, hitben, szeretetben; tudom, hogy az életnek végtelen jelentősége van; erre felé járok bizó, munkás életben.

d) «Vegyétek el tehát tőle a talentumot és adjátok annak, kinek tíz talentuma vagyon... Mert mindannak, kinek vagyon, adatik, attól pedig, akinek nincs, amivel birni látszik is, elvétetik tőle.» Aki fölhasználja a tehetséget az isteni, szép, belső világ kialakítására, az egyre bővelkedik, egyre több, mélyebb, tisztább öröme lesz; aki pedig a világért, az utcáért, az ingerért dolgozik, egyre szegényebb lesz; minél öregebb, annál szomorúbb lesz «s míg (reményeid) lepkeszárnyait hiába kergeted, lezajlik életed s állasz pályád szélén».

Az utolsó vacsora.

«A kovásztalanok első napján pedig a tanítványok Jézushoz járulának, mondván: Hol akarod, hogy elkészítsük ételedre a husvétet?.. Beesteledvén pedig letelepedék tizenkét tanítványaival.» (Máté 26, 17.) *«És kezdé mosni a tanítványok lábait.»* (Ján. 13, 5.)

a) Jézus hangulata zöldcsütörtök este. Az utolsó vacsora terme telítve van Jézus nagy lelkével. A lelkek is sugároznak s emlékeikben le van foglalva szellemük. — A kőszén a napnak sok ezer év előtt kisugárzott hevét adja ki; a nagy lelkek műveikben és intézményeikben sugározzák ki melegüket. S van-e mű és intézmény, mint az Oltáriszentség; nemcsak szelleme van meg itt Jézusnak, hanem ő maga, annak az első, szent, sejtelmes, szeretettől telített estének érzelmeivel. Lelke felhő; áldás permetezik s villámok villannak belőle. Főérzelme a szeretet, mely nem bir elszakadni: szeretetről, páratlan, hősies érzések-

ről beszél, azután teljes öntudatában annak, hogy «Istentől jött s hozzá megy vissza», mélyen megalázva magát, mossa tanítványainak lábait; már nem beszél, hanem alázatban leborul mindegyik előtt külön, hogy megrendüljenek annak átérzésétől, hogy mennyire szereti őket! Azt érezzétek, amit Krisztus érzett. Szemében mély tűz ég; izgatott; keze izzadt, tapadós; lázas érzések járják át lelkét. El kell szakadnia; szivének ez kín és gyötrelem; de szeretete győz: emlékül itt hagyja titokzatos, szentségi jelenlétét. Az ő szeretete sem tagadja meg a maga természetét; együttlétet akar és azt meg is teremti. Ime Jézus tanítványainak lábainál; ha nem szeretne, nem volna oly alázatos és viszont, ha nem volna oly alázatos, nem tudna úgy szeretni. Félre a sivár, köves, rideg lelkülettel; úgy akarok szeretni, hogy testvéreim lábait is megcsókolom.

b) Látja maga előtt a husvéti bárányt és lelki szemei előtt egy rettenetes éjnek perspektívája nyílik, mikor a kétmilliónyi zsidó nép menekült éjjel; mögötte Fáraó serege, előtte a tenger s a puszta és egy nagy imádkozó ember, a 80 éves Mózes ráüt botjával a tengerre és az szétválik, hogy utat nyisson Izraelnek s eltemesse Fáraót. — Ez csak elő-

kép; a valóság pedig az, hogy a bűn éjében örök sírja felé rohan az emberiség, de eléje áll az Isten fia s botjával, keresztjével a boldogulás útjait nyitja és a poklot csukja; e nagy menekülésnek emlékére van az új áldozat, a szentmise. Szabadulásunk emléke, örök sírunk s kárhozatunk záródásának szent jele; fölövezve, útra készen, bottal kezünkben, jelezvén ezzel a lélekkészséget az Úr szolgálatára, akarunk benne résztvenni, ezer meg ezer éves emlékek szelíd mécsesénél.

c) Azután áldozatul rendeli önmagát; azt a tiszta testet, azt a tüzes vért, áldozatos érzelmeivel a kenyér és bor szine alá rejti s mondja: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre; mutassatok be így, engem önmagatokért. Ez annyit tesz, hogy meg kellene halnunk bűneinkért örökre, de Jézus helyettünk hal meg és mi fölszabadulunk. Ez az áldozat fogalma: Istenimádás és Istenengesztelés valaminek — itt Jézus életének — fölajánlása által. — Mindnyájunknak meg kellett volna halnunk bűneinkért; senki elégtételét nem fogadta volna el az Úr; de Jézust rendelte, hogy áldozata által mindnyájunknak irgalmazzon. Hiszem, Uram s örvendek; de kérdem: miért akartad így? A felelet ez: valamint a teremtésben kinyi-

latkoztatta magát az Úr s hegyei s tengerei, virágai és örvényei hirdetik nagyságát: úgy Jézus édes, majd érdes és hősies szeretetű életében — e mély, magas, nagystilű erkölcsi teremtésben, — újra kinyilatkoztatta magát, most inkább erkölcsi tulajdonságait, azt, hogy mily szent, igazságos s irgalmas; le akarta szíveinket foglalni és az emberiséget e mély életáramba terelni. — Így nézem Jézust s imádandó áldozatát. Térden állva nézem s hálát adok, én, ki általa élek.

d) «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.» Szenvedésemnek, áldozatomnak titokzatos megujítását megmutattam nektek; magamat, életemet, lelkemet rejtem a kenyérbe, véremet és szivem tüzét a borba. Ott hódolok, engesztelek, imádkozom értetek; mutassátok be e nagy kincset az Úrnak s vegyétek magatokhoz. Szeretetem és érdemem Istennél célt nem téveszt; tiszteletem mérve szerint meghallgat; jöjjetek tehát ti is; ajánljátok általam szivetek gondját, baját, bűnét s inségét Isten kegyelmébe. «Az én emlékezetem» lesz biztosítástok és vigaszotok. — Nincs is azóta más áldozat a földön; annál inkább mutatjuk be ezt millió oltáron; tartsuk nagyra; használjuk; Jézust megvigasztaljuk, Istent megengeszteljük, önmagunkat gazdagítjuk vele.

Jézus az Oltáriszentségben.

«Midőn pedig vacsoráltanak, vevé Jézus a kenyeret, megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem.» (Máté 26, 26.)

a) Sehol sem állnak annyira egymással szemben az Isten nagy s az ember kicsiny gondolatai, mint itt. Változó gondolatainkkal szoktuk mérni a világot; belenézünk s majd nagynak, majd meg kicsinynek tartjuk; szisztémákat csinálunk, aztán megint lerontunk; haladásunk romokon jár; nohát a hit is kis gondolataink romjain jár. Nekünk elég, hogy a szerető Jézus mondotta: ez az én testem; jelenléte nekünk kegyelem és ünnep, ha nem is értjük. Az apostolok tovább adták nekünk; az evangéliummal világgá indult ez a misztérium. Katakombák falaira véste és festette az «Ecclesia Christofora» a gyűrűt, a lantot, a pálmát, Jézus szeretetének beszédes szim-

bolumait; szeplőtelen, tiszta nemzedéket nevelt kenyerén és borán, mely az eget kereste... Gondolatai el voltak vele telve, énekei róla szóltak, minden oltára neki volt szentelve; nagyobbat nem talált, amit hinni, szeretni, énekelni, festeni, kőbe vésni lehetne. E nyomokon járok én is; hiszek; hitem ünnep, erővel s reménnyel teljes.

b) E titok értésére ész nem elég, inspirált ész kell hozzá, mely szeret. Jézus megtette, mert szeretett. A szeretet alkotó erő; akaratot nagyra ez inspirál. Teremtett világot, mert szeretett; új világot teremt ismét, mert szeret. Ez a szeretet inspirál a hitre; aki tud szeretni, az tud hinni; «nos credidimus caritati»! Minden kérdésemre csak a nagy szeretet felelhet. Van-e Megváltónk? Isten-e Krisztus? Megbocsát-e? Lehet-e lélekért meghalni? Lehet-e hitet mindennél jobban szeretni? Lehet-e végtelenül gyűlölni (pokol)? A szeretet ért hozzá; szeretet nélkül e kérdésekhez nincs kulcs. Hiszesz-e e Karácsonyban? Ha igen, hihetsz a Husvétban; és ha abben hiszesz, miért kételkednél a szeretet szentségében?!

c) Test, mely értetek adatik. Értetek, hogy ti ne menjetek tönkre; helyettetek

állok én ki az Isten igazságossága elé; haragja engem zúz össze. Nem igazságtalanság ez, hanem az elegettevő s engesztelő szeretetnek tüzes kinyilatkoztatása. Szemléljétek e káprázató szinekben égő tüzet; én gyujtottam azt meg, hogy megmelegedjetek s általam s bennem Istent új, tüzes szeretettel szeressétek. — Ez áldozati érzelmekkel van jelen Krisztus a szentmisében, ezekkel lép Isten elé, közénk s közéje áll és szeretetért s ragyogó sebeiért kérünk és remélünk Istentől kegyelmet... Értünk adja oda magát Krisztus... mily öröm, mily kincs ez nekünk s mily áldozat a szentmise!

Jézus vére a mi erőnk.

«És vévén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem.» (Máté 26, 27.)

a) Jézus szent vére örök ifjú erő, mert isteni vér; a vértől függ az életenergia, a temperamentum, a típus. «A lélek a vérben van.» Ez az a regeneráló, fölfrissítő, fölüdítő erő. E vér éltető erejétől van a kereszténységben és a krisztusi lelkekben a szűzies, tiszta ifjúság üdesége s az a kimeríthetlen termékenység; sem credóján, sem evangéliumán, sem tanán, sem törvényein, sem életén nem venni észre az öregség nyomát. Ez a vér adja a szentek lendületét és izzó érzelmeit. Mindenre kész, aki áhitatos lelkesüléssel suttogja: «az Úr kelyhét veszem s az ő nevét hivom segítségül.» «Ki fog elszakítani Krisztus szeretetétől?» Míg ez a vér hevít, nincs

baj; őrzöm a vért, a szent Grált tisztelettel iszom, szivom magamba erejét. Stuart Máriával mondom: «Mindentől megfoszthattok, két kincset azonban el nem tagadhattok tőlem: hitemet s ereimben csörgedező királyi véremet.» Isteni nemzedék vagyunk; titkunk, gondunk, kincsünk az isteni vér.

b) Ez a vér bátorrá tesz; nem éri be vele, hogy legyen, hanem terjeszkedni, hódítani akar; «bátorságra, merészségre nevel» (Tertull.); a rossz ellen e vér erejében küzdök s biztosan győzök, mert 1. Az aktuális szeretet érzelmeivel árasztja el lelkemet; egész valóm érzi, hogy Krisztus szeret, édes, tapadó szeretettel; első szent áldozásomtól, ifjúságom extasisain, meglett korom gyakorlati áldozásain át nagy utiköltségemig érzem ezt. Szeretem és birom; átkarolom, el nem eresztem s vele birom vívmányaim aranybulláját s az örök élet testamentumát. 2. Legyőzöm a rosszat örömmel; az örvendező léleknek nincsenek nehézségei; az öröm a győzelem záloga; még meghalni is tudunk vele; a halál sötétségében is biztos utat nyit nekünk: Proficiscere anima christiana... Menj még a halálba is bizalommal, kereszt-

tény lélek! Szeretettel s örömmel győzöm le nehézségeimet.

c) Sziénai szent Katalin vérpadra kisért egy lovagot s fejét igazította a bárd alá; azután eléje térdelt s fölfogta kötényében a levágott fejet. Valami szenvedélyesen édes szeretet fogott el, — írja gyóntatójának, — mikor a kivégzettnek vére fecsent rám és folyt végig rajtam, mert arra gondoltam, hogy más valaki úgy szeretett, hogy önként ontotta vérét értem. — A szent áldozás egyre szemeim elé állítja azt a más valakit, aki úgy szeret, hogy vérét ontja, vérében mossa meg lelkemet. «Ó vér és tűz, ó véres tűz, ó tüzes vér!» (Sziénai szent Katalin.)

Jézus vére a mi kincsünk.

a) Jézus vére végtelen kincs, «pretium magnum», lelkünk nagy ára! Isten végtelen irgalma e szent kehely keretje. Honnan e vér? Isten kegyelméből. Tekintsd a forrást; szent szive dobogásával indult meg keringése, azután kifeccsent; azután kiömlött ... tekintsd sziklás utját, párázatában a Szentlélek kegyelmeinek szivárványát. Tekintsd örök erejét; a «pondus aeternitatis», az örökkévalóság energiája dolgozik benne. Hogy nézik a szentek az égből és a szenvedő lelkek a tisztító tűzből e szent vérnek szivárgását lelkeinkre? Én is így nézem, áhitatos csodálattal és hálával.

b) Vére rajtunk; megtisztít; ez lelkünk harmata, ki nem száradunk. Megpermetezzük vele szent áldozásainkban érzelmeinket, jó föltételeinket; áldását lekérjük mindenre, cselekedeteinkre és a szenvedő lel-

kekre. «Vér, vér olthatja ki csak a kínt», mondotta Suso Henriknek egy elhalt társa. Fölhasználom én is.

c) Vére bennünk. «Én vagyok a szőlőtő, ti a vesszők», mintha mondotta volna: véremből éltek. Meleg élete árad belénk; mi szívjuk. Vére ég ereinkben s hevül arcunk pírjában. Ágnes mondotta: «Vére piroslik arcomon». Vérét kiméljük, ha a mieinket nagylelkűen fölajánljuk; mert nem szeretet az, ha pazaroljuk Krisztus vérét s kiméljük a magunkét.

Jézus imádó, hálátadó, engesztelő, esedező érzelmei az Oltáriszentségben.

«Ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatjára.» (Máté 26, 28.)

a) Az Úrvacsora áldozat volt; Jézus a kenyér s bor színében az áldozat jellegeivel és érzelmeivel van jelen; ez érzelmek elseje az imádás és hálaadás. — Misztériumának megközelíthetlen csendjében imádkozik Jézus, az áldozat. Ő ebben remekel. Ez missziója, kegyelme, ez inspirációja és géniuszának koronája. Gondolhatod, mily mélyen szánt s mily magasztosan szárnyal! Isten és a világ közt kiterjesztett szeráfi szárnyakkal lebeg lelke; beárnyékolja a földet; fölfelé tör, egyre följebb, följebb és ihletett lelkében himnusszá válik a föld s a szférák éneke. Imájában összefoly szentséges életének harmóniája a zöldcsütörtök, a nagypéntek siralmaival s a föltámadás és mennybe-

menet himnuszával. Ó fölséges, szent, kiválasztott imádkozó; minden szentmisében kiárad imádkozó, zsoltáros, himnuszos lelked. «Sileat a facie Domini universa terra» s ég és föld hallgat imádra. Akarod-e Istent mély, igaz érzésekkel, Krisztus lelkének szenvedésével s diadalával dicsérni? itt a szentmise!

b) Második érzelme az engesztelés. Az áldozat meghal másért; a legsötétebb lemondást a szeretet legragyogóbb inspirációjával köti össze... e keserűség édes és azért fölséges lesz. Siet Krisztus lelke a halálba, siet menteni; «ha föláldozom magamat, ezek mind élhetnek», mondogatja; ó hogyne tenné! Ez érzelmek hevítik lelkét most is; kiáltó lélekké válik. Az Oltáriszentség csendjében hallom prófétánk, vértanúnk kiáltását; hallom a «vér kiáltását». Sámuel egész éjjel kiáltott Saulért az Úrhoz; Jézus éjjel-nappal kiált értünk. — Tanuljunk tőle engesztelést; erős, ellentálló, a jóért kiáltó, a bűnösökért kiáltó lelkületet és engeszteljük meg Jézus szivét magát, kit annyian nem értenek s megvetnek.

c) Harmadik érzelme az esedezés, a könyörgés. Rengeteg sok kegyelemre van

szükségünk, hogy a rossznak ellentálljunk s a jót tegyük; hogy kitartsunk s jól fejlődjünk; hogy arra az öntudatra és örömre ébredjünk, hogy szeret minket az Isten és hogy szeretet és nem átok környékez; segítségre és oltalomra van szükségünk perzselő napsugár, rothasztó esőzés s ugyancsak lelki rothadás és kiszáradás ellen. — Jézus e részben is kiált! Ahogy a hegyeken, az erdőkben, a tengerparton imádkozott, úgy imádkozik itt. A szív mélyéből kitörő imának itt van iskolája és forrása. Vele imádkozni, az annyi, mint kitartóan, megnyugodva imádkozni.

«Ezt cselekedjétek...»

«Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.»

a) A szentmise annyi, mint bemutatni a szerető, megalázódott, Istent engesztelő Krisztust. A szentírás és liturgia testet és vért emleget. Itt van az én megtört testem..., itt van az én kiöntött vérem. Gibbons «rettenetes titoknak» hívja s nem hiheti; mi is megrendülünk, de a valóságnak, az erős hitnek alapjain; megrendülve hiszünk. Hisszük, hogy az Úr úgy szeretett, hogy halálba ment s szent titkában mint áldozat maradt köztünk. A megtört test és kiöntött vér mindenkit megrendít; senki sem hágna rá a vérre, kitérne neki tiszteletből; mi ily alakban mutatjuk be Istennek.

b) Mily érzelmei lehetnek a megtört testűnek, annak a szívnek, mely vérét ontja? 1. Alázatos, mély hódolatban megsemmisül; «belesűlyedtem a mélységes sárba» —

kiáltja, — szolgád vagyok, végtelen Isten; érzi, hogy reá nehezedik a világ terhe, az Isten utálata; 2. reszket; sokba kerül neki, szenvedésbe, halálba; 3. és mégis tüzes az áldozónak belső világa, meleg; vágyik meghozni áldozatát, mert tudja, hogy mit ér el vele. — Krisztus ez érzelmeit kell osztanunk, akkor lesz imádásunk, engesztelésünk, odaadásunk. Nincs mélyebb, tüzesebb, ájtatosabb érzelem, mint önkéntes áldozatnak lenni. Ha meghal az anya önkéntes felajánlásból, ha föláldozza magát valaki másért, mily mélységek ezek, mily szépség és bűbáj! Ez van itt.

c) Bizalommal legyünk a szentmise iránt. Krisztus feje az egyháznak, tiszteletben lehajtott, szenvedő, lekonyult fej; e fej árnyékolja be a sebzett testet. Ez a fej mindig imád, mindig ég és fáj. Krisztus e viszonya Istenhez megrendítő, de ugyanakkor okvetlenül győzedelmes; hogyne biznánk e szent, imádkozó áldozóban, ki meleg, érző, átdöfött szivének érzelmeivel imádkozik értünk?! Ez érzelmeket kell Krisztussal osztanunk; az lesz a jó misehallgatás.

Élet-közösség Krisztussal.

A vendégség a jóbarátságnak, vagyis az életközösségnek jele. Együtt eszünk, együtt élünk. Az Úrvacsora is élet-közösséget jelent Krisztussal. Nevezetesen három irányban.

a) Közösség az élni akaró, életet megujítani és ki-árasztani akaró Krisztussal. Együtt élni s egyet élni akarok veletek; önmagam életét, az erős, isteni életet vágyom átélni bennetek. Ez erős életnek nem fűzfákra akasztott lant a szimboluma; nem idegen Eufrátok folyóvizét nézi; nem nyögés az éneke, hanem lélek, örvendező, öntudatos odaadás és vállalkozó szellem tölti el s lelkében fakadnak vizei, könnyeiben fürdik s önlelkének dagályán emelkedik. — Ezt az odaadást kezdem *tisztuláson;* ez a durva munka, mely az Isten gondolatait belém vezeti, ezt folytatom gyakorlati, hűséges *szeretetben,* melyben átadom

ugyan magamat, de ugyanakkor visszanyerem magamat. Odaadom lelkemet Istennek és erővel, lélekkel, érzéssel megtöltve kapom vissza. Istent élem át, hogy annál erőteljesebben s tevékenyebben éljek.

b) Közösség a halálba induló Krisztussal. Beleszövődik az eucharistia szellemébe az árny, az árulás, az élet keserve, az olajfák árnyékában vért izzadó Krisztus képe, vérfoltok és kereszt. Ez temperamentuma az Úrvacsorának. A Mester, kit a kereszt hív, magához inti keresztre s szenvedésre még nem érett fiait. Biztat; jertek közelebb; egy-egy hulláma kínszenvedésének végig söpör lelkünkön és megborzaszt. Úgy ülünk körülötte, mint a vértanú-jelöltek a Kolosszeum padjain; le kell ereszkednünk nekünk is ez arénára; minél inkább ereszkedünk, annál közelebb hozzánk a szenvedő Krisztus; megcsap és megittasít szelleme; a szeretet áldozatot hoz!

c) Közösség a föltámadásra induló Krisztussal. Ha valaki meghalni készül szeretetből, annak nagyon kell élni s aki nagyon él, az a halálban sem hal meg végleg. A szeretet nem halni tanít s ha halált kíván, a több életért teszi. Himnusza az élet, virága az öröm és lendület. A halált

tehát szintén az ujjászületésért szenvedi. Meghalni Krisztussal, mindig ujjászületést, különb életet, fölvirágzást, megújulást jelent. — Ez az önmegtagadás filozófiája; lefogni az életet, mint a hegyekről vágtató vizet, hogy magasabbra szökelljen.

Gazdag életnek forrása.

a) Mi a mélyebb és gazdagabb életet keressük, melyet a szentírás kifejezései igérnek nekünk: «Lignum vitae, verbum vitae, corona vitae, panis vitae, semen vitae» s ennek nyitja az egyesülés Krisztussal. Ez egyesülésre figyelmeztet az eucharistiában a kenyér szine: egyetek, de vigyázzatok, hogy az evés csak jel, mely egyesülést sürget, egyesülést, ahogy a lelkek egyesülni szoktak. Lelkek akkor egyesülnek, ha egyet gondolnak és egyet éreznek. Mi az Úrvacsora? A lelkek egyesülése a gondolatok közösségében, szivek összeforrása az érzelmek egységében. Az igazi szent áldozás Krisztus gondolataival való töltekezés, Krisztus érzelmeitől való föl-gyúladás, Krisztus hasonmásának kiverődése a szemen, homlokon, ajakon, beszéden, szereteten, életen, az egész életen, az egész emberen. Áldozni úgy kell, hogy az

ember a lelkét eltölti az Úr Jézus gondolataival, hogy képét soha el ne felejtse. Megnyugtató és élvezetes kontempláció! Én nézem őt s ő néz engem. Il me vise et je le vise. Valahányszor ily megnyugodva nézzük az Urat, lelkünk egyesül vele és megpihen benne.

b) Nézzük a szentírásban a lélek megnyugvásának jeleneteit, valóságos Úrvacsorajelenetek. Ott ül Bethániában Mária az Úr Jézus lábainál. Ez is Úrvacsora. Nem evés, hanem egyesülés. Mária szeme az isteni Megváltónak nemcsak szemébe, hanem lelkébe is elmerül, a szerető lélek megpihen jegyesében. Pihenés a jegyesben, ez is Úrvacsora. — Térjünk be az első zöldcsütörtök estéjén az Úrvacsora termébe. Az aggódó gondolatok ott elcsitulnak s ü lélek függ a Mesteren, ki értük imádkozik. Ez Úrvacsora. Nem a vacsora miatt, hanem a lelkeknek megnyugvása miatt, a Mesterben. — Nézzük a husvét reggelét, ez Magdolnának Úrvacsorája. E kétkedő, reményeiben megtört lélek, hogyan tud egyesülni, hogyan tud megnyugodni a Mester gondolataiban, azokban a győzelmes gondolatokban. — Tekintsük meg a husvét délutánján az emmausi tanítványok útját; két

ember, akik lemondtak reményeikről; hogy gyúlad fel s hogy nyugszik meg azután két ily kislelkű szív a nagy lélek közelében. Ez is Úrvacsora. És a husvét estéje az egész apostoli gyülekezetnek Úrvacsorája. Nyugodjunk meg szentáldozásaink alkalmával az Úr Jézus biztató, győzelmes gondolataiban. Derítsük föl világi nézeteinket, gondolatainkat, sokszor meghasonlott, önmagával nem biró lelkünket *Jézus szivén.*

c) Az Oltáriszentség nemcsak azért nyugtatja meg lelkünket, mert gondolatainkat Jézusban megpihentetjük, hanem azért is, mert hitünket rendkívül megerősíti. «Est enim memoria mirabilium». Hitünk az Isten csodálatos műveivel áll szemben. Nagy emlék, melyben megújul Krisztus megtestesülése és szenvedése. Nagy emlék, amelyhez, az emberi lelkeknek annyi csodálatos tünete, az aszkézis annyi titka, az elragadtatások fölséges sora fűződik. «Est fidei mysterium!» A hit titka. Csodák alkotják, csodák kisérik e titkot. Ilyen a bolsanói csoda. A misézö pap kételkedett, vajjon igazán van-e az Oltáriszentségben Krisztus teste és vére és ime, Úrfelmutatáskor a bor a kehelyben piros vérré változott, felforrott, kiömlött s elárasztotta az oltárt;

ennek emlékére építette IV. Orbán pápa a fönséges orvietói dómot. De nem annyira ezek a csodák, mint inkább azok az eleven csodák, a bámulatos szentek, bizonyítják az Oltáriszentség valóságát, kik nem ettek más ételt, mint az eucharistiát s kik oly erősek voltak, hogy legyőztek mindent. — Legyünk mi is az eucharistia eleven bizonyítékai buzgó életünk által, melyet az Oltáriszentségből merítünk. Változzunk el tőle. A mi gondolataink «infirmae providentiae», gyönge, szürke gondolatok. Cseréljük ki azokat az Úr Isten gondolataival; az Oltáriszentségben, mint a tüzes bélyegzővel nyomja bele lelkünkbe. Mit menjek emberek után, akik ha nagy tehetségek is voltak, azzal a sóhajjal haltak el: «Több világosságot!» Ily lelki élet, akármily költemények fakadjanak belőle, akármily szobrot tudjon faragni, akármily szinekben tudja rálehelni ideálját fára és vászonra, nekem nem imponál. Nekem az az élet kell, mely egész embert tud kialakitani.

d) Végül a tiszta érzés ózonos atmoszférája kell nekem. Szivünket kétféle szeretet foglalja le: Charitas et cupiditas. A cupiditas az alacsony érzéki szeretet. Le kell foglalnom szivemet szent szere-

tetben, hogy az a másik mohó, ösztönös indulat csökkenjen bennem. «Nutrimentum charitatis et imminutio cupiditatis...; ubi charitas, ibi cupiditas non est.» Mihelyt a szeretet, a tiszta charitas kigyúlad, annak a másik lángnak tápja elfogy és a láng kialszik.« Castissima caro sopit concupiscentiam.» A legtisztább, a legszüziesebb test érintése a mi forró vérünk törvényét megtöri. Igy kell áldozni, akkor az Oltáriszentség a gazdag életnek forrása lesz.

Krisztus örök áldozata.

Kell áldozat s Krisztus az.

a) Kell, most és mindig, mig bűnös földön Istent engesztelők járnak. A Végtelent így kell imádni ..., megsemmisüléssel. Kezdet óta ez öntudat gyújtja meg a patriarkális oltárok tüzét; a teljes odaadást az elhamvasztás jelzi; a Golgotán pedig Jézus adja oda magát értünk teljesen, egészen. Kiönti a lelkét, a vérét és új kifejezése lesz annak, hogy Isten az Úr és minden s hogy őt imádni és szeretni s megbántott Fölségét minden áron meg kell engesztelni. Ez Jézus áldozatának lüktetése; lángoló szive végső megerőltetéssel lükteti az érzéseket az ő nagy, sebzett lázas, misztikus testébe.

b) Krisztus érző, imádó, engesztelő szive a mi áldozatunk itt és most. Nehéz beletalálni magát ebbe a szegényes oltárok sokszor piszkos képei és összetákolt

gyertyatartói alatt; könnyű volt a katakombák oltárain, hol a kővel letakart vértanu sírján állt a fakehely s mellette a kenyér. Nehéz beletalálnunk magunkat a hadaró, rongyos miseruhába öltözött pap mögött: könnyű volt a nikomédiai börtönben, hol a földreláncolt Lucián presbyter saját mellére tette a poharat és a kenyeret. Törj át hiteddel rongyon és látszaton; Krisztus van itt az áldozat érzelmeivel és ha beléje hatolsz, megcsap az a tüzes, vérpárás, sejtelmes, titokzatos légkör. Te hozd le a szent szivet a fáradt, lelketlen környezetbe.

c) Áldozat a mise annak a lengyel papnak, ki Szibéria ólombányáiban, láncos lábbal, darócban áll a csepegő sziklánál és így imádkozik a bor és kenyér fölött, hogy «Vedd föl szent Atyám, mindenható Isten, ezt a szeplőtelen áldozatot»; lealázva, megbékolva, keserű kényszer alatt jól tudja megérteni Krisztus szivét. A nagy Szenvedő drága és kedves lesz neki. — Szent volt az a mise, melyet az Ausztráliába deportált foglyoknak titokban, éjjel szolgáltak s halálbüntetés sem tartotta őket távol tőle; érezték, hogy nagy és szent, amit ily áron vesznek és hogy többe került Krisztusnak. — Szent volt a mise Hunyadi-

nak, Skanderbégnek, Szobieszkinek, mielőtt megütköztek; érezték, hogy hősies erőfeszítéseknek itt fakad krisztusi forrása. — Szent volt a mise XVI. Lajosnak, mikor fogságának utolsó éjjelén, két órakor mutattatott be! Reszketett a pap hangja, a csengetyű mintha halálharang lett volna s mily lemondással érezte a szegény király, hogy mi az áldozat. Ez áldozatot, a kenyeret, törik meg nekünk; e tüzes vérből, e keserves kehelyből juttatnak nekünk... «Az Úr halálát hirdetitek» ti misebemutatók, hogy ráképesítsétek magatokat hasonló áldozatra. Az ő emlékezete lelket éleszt; életét, érzelmeit folytatni késztet. A misében Jézusban elmerülünk és szeretetét s kegyelmét magunkkal visszük haza; kell, hogy megérezzék rajtunk a tömjén- s a mirrha-illatot napközben.

A méltatlan áldozásról.

«Bizony mondom nektek, hogy egy közületek elárul engem . . . És a falat után beléje méne a sátán.» (János 13, 21.)

a) A méltatlan áldozás nagy bűn először is a hit ellen. Az Oltáriszentség mellett őrt áll a hit és különös nyomatékkal e titokra mutat; ez a mysterium fidei.» Őrt áll az apostol: «amit vettem, az adom»; őrt áll az egész vértanúság. Az egyház kincse az evangélium, gyöngye az Oltáriszentség; ezt őrzi, ezt viszi zarándokságának útjain; ennek építi templomait és énekli himnuszait; ezt köríti liturgiájának szimbolikus koszorújával. Az egész kereszténység olyan, mint Veit Stoss mester sacramentáriuma; maga a mester viszi a hátán remekművét. — Aki méltatlanul áldozik, az kiönti az egyház kelyhét, kioltja lámpáját, összetöri oltárát, tapossa gyöngyét. Az ilyen bárdolatlan nem érti az

apostolokat s vértanúkat, sem a kereszténység imádó, kőben, színben remeklő géniuszát; legkevésbé pedig a búcsúzó és minket a szentségben megtisztelő Jézus szivét! Ó ne vétkezzünk a világosság ellen! Föltétlen hódolattal viseltessünk Jézus szent titka iránt és a hódolat első kelléke a tiszta szív.

b) Bűn a méltatlan áldozás Jézus szeretete ellen. Nem akar szolgákat, hanem jóbarátokat; közelünkben akar lenni s kívánja, hogy el ne felejtsük. A szeretet pszichológiájával egyesülni és bennünk akar maradni. Minden szív tehát hajléka legyen a földön álruhában járó szeretetnek; nyiljék meg neki úgy, hogy biztosítsa Krisztust: itt otthon vagy, itt bizton pihenhetsz. Hűnek, testőrének kell lennem. S mivé leszek a méltatlan áldozásban? Elárulom az Urat! Kizárom házamból; megszégyenítem és megvetem. Szomorú vándorlása az Úrnak lelkek körül, kik ajkkal veszik és szivvel kitaszítják őt! Jézusom, adj törhetlen hűséget, mellyel szent áldozásaimban szolgáljalak!

c) A gyakrabbi méltatlan áldozás megátalkodottságba vezet, mert tompítjuk érzékünket az isteni szeretet iránt. A lelki-

ismeret lassankint elhal; kap ugyan kegyelmet, de indításai gyöngülnek. Lúggal virágot öntözni, szentségtöréssel lelket fojtogatni nem szabad. Az erkölcsnek is véges az energiája, abban az értelemben, hogy aki «ítéletet eszik magának» és ahhoz hozzászokik, abban a nagy gondolatok kicsinyekké s a nagy motívumok is gyöngékké válnak. Ments meg Uram ez elsötétedéstől, a megátalkodottság ördögétől! Mily rémes látvány az, hogy örömtelen alávalóság és fagyos élettelenség környezi a szeretet szentségét; azért nem árasztja ki ránk kegyelmeit s evangélium, kenet, balzsam, ige, misztérium dacára elrothadunk. Azért van köztetek sok beteg — mondja szent Pál, — és sok halott... Judástól kezdve mind máig!

Előkészületünk a szent áldozáshoz.

a) Térden állva nézni Krisztust, nézni s csodálni s elragadtatással függni rajta! Mikor a tengert, vagy az Alpeseket, vagy a vihart nézem, letérdelnék; hát még mikor Jézust nézem. Nézem, hogy mi a magassága, mélysége és végtelensége lelkének és elmerülök benne. Érzem, hogy ő is néz engem. «Je le vise, il me vise.» A betegeket a tengerre küldik nézni és a tenger leheletét szivni, mely szenteket s hősöket nevel. Mózes is a kigyóktól megmérgezett tömeget rátanította, hogy hogyan nézzen föl az örökkévalóság s a megifjuló élet szimbolumára, a rézkigyóra. — Azután leülök «annak árnyékába, kit lelkem kíván»; itt az ő árnyéka, a fehér szent ostya; ha csak árnyéka esik rám, meggyógyulok. — Tehát csak nézni a hit szemeivel, a hit intuicióival... ez a tekintet kihúzza lelkemet.

b) Lelkesen bízni benne. Ő mondja: nem halsz meg, élni fogsz. Jól, szépen, erőteljesen fogsz élni és nemcsak élni, hanem értem és szerintem fogsz élni, «vives propter me». Élni, mikor a halottak napja borul rád; élni, mikor küzdesz s pusztában jársz. Az élet az én bűvköröm, azzal van telítve az Oltáriszentség atmoszférája. — Megyek tehát és mondom: ha csak ruhája szegélyét érintem, meggyógyulok; ruhája szegélye ez az őt takaró fátyla a kenyérnek s bornak. S nemcsak meggyógyulok, de elváltozom belé. Ő megígérte.

c) Szeretettel közeledem; szeretetem vele szemben örömmé lesz; mert ő van itt és szeret engem. Kincsem és édes nekem. Élvezem és megnyugszom benne. A szeretet olvaszt, egyesít, átszegez; Jézus szeretete is ezt teszi. Nagysága először elnyom, de szeretete észre térít és átkarolva mondom: Megtaláltam, akit kerestem; átfogom és el nem eresztem. — Ez az örvendező szeretet gyujtja ki imádásomat. Nincs mély imádás, hol nincs öröm; az imádás az Istenben való bensőséges öröm. — Ugyancsak áthatja lelkemet a szent tisztaság kegyelme. Az örvendező

lelkek tiszták is, mert: «Die Reinheit ist die eigentümliche Gabe fröhlicher Geister»; az ő hazájuk a napfény és az ő hangjuk folytonos énekszó. — Tehát hittel és alázattal, reménnyel és szeretettel, örömmel és imádással készülök szent áldozásaimra.

Hálaadás a szent áldozás után. I.

a) 1. Első érzelmem mélységes hódolatom: Jön a király, a Fölség! dobog a szivem s csuklik a térdem. A Mekkából jövő zarándokjáratok elé borulnak a mozlimek, hogy lovak, tevék menjenek el rajtok. Bevonuló királyom elé terjesztem ki érzelmeim szőnyegét, eléje szórom virágaimat. — Por vagyok, tehát lábaid alá való. — 2. Majd ismét a trónon, szivem trónján ülő királyt látom, ki szeretettel nézi törekvésemet. Mily vízió! Mily hegyek, montes Dei! — 3. De végre is az emberséges Úr előtt állok és hajlékomba vezetem; tiszta a házam, muskátli és szegfű van ablakaimban. Üdvözlégy! Leborulok előtted, mint Ábrahám, mint Judith, mint Szalome,... mint Szűz Mária.

b) Azután kitör lelkemből a dicséret; mert itt a mennyország, kell tehát angyal-

ének, a «Szent-Szent-Szent». S hol vannak az angyalok? Ah Uram, még próféta sem vagyok, hanem gyarló szivű szolgád csak. De azért a tilinkót meg nem veted. Angyalok énekeltek fönt, pásztorok tilinkóztak lent. Szivemben is visszhangzik a Glória... A szeretet kemencéjében vagyok és a három ifjúval énekelek! Nem fojtom el dalaimat!

c) Megnyugszom, megpihenek e keblen, egyesülök vele szeretetben. Minden szerető igy tesz, átkarol, átölel, csókot ad s te is vártad azt Simon farizeustól s nem kifogásoltad Judásban sem. «Haec requies mea.» Érzem, hogy szeretsz Uram! Elfelejtem szivem változandóságát s élvezem a te változhatatlan, örök szeretetedet. S te eltűrsz, sőt mondod: ne keltsétek föl szivem szerelmesét, hadd pihenjen nálam. Ó szivem, hát elszakadhatnám valamikor Jézustól?! Még a gondolat is bánt; gondol-e jegyes válásra az oltár előtt? Hát én sem gondolok, bele élem magamat Jézus szeretetébe és boldogságom lesz öntudatlan föltétele hűségemnek.

Hálaadás a szent áldozás után. II.

a) Kitárom lelkemet s ha már eltelek az Úrral, hát *kérek*. «Effundam in conspectu ejus orationem meam», kiöntöm lelkemet. Kérek világos ésszel, meleg szívvel, erős kézzel. Mint a renaissance mesterei, a nagy géniuszok bőrkötényben jártak műtermeikben: úgy én nagyot is gondolok és munkáskézzel is nyúlok művemhez. Térdelek és imádkozva gyúrom, mintázom, kalapálom lelkemet. — Sokszor «kértem szépen», de nem dolgoztam erősen; nyafogtam, de nem alkottam; ettem, de nem erősödtem; immel-ámmal dolgoztam; most imádkozom és kérek, de erős kézzel dolgozom is. «Nem eresztelek el Uram, míg meg nem áldasz engem.»

b) Tanulmányozom szivemet-lelkemet Jézus inspirációi szerint. Mi van már bennem szolid erényből? Mi fejlődésem aka-

dálya és haladásom veszedelme? Van-e már valamikép krisztusi életem? A kegyelem sokat kikezd, de alakot és szépséget nem ölt a mű. Ó ti lelkek, ti szomorú művészek, kik semmit sem alakítottatok, ti a desperáció és nem az inspiráció tanítványai vagytok. Belenézek magamba a hivatott művész szemeivel, kit Jézus kegyelme hevít és segít.

c) Fölajánlom magamat, szivemet, akaratomat, mert Jézus kéri: add fiam nekem szivedet. Fölajánlom testemet, hogy élő és szép áldozat legyen, «vivens, beneplacens». Fölajánlom életemet, hogy ne éljek már magamban, hanem én őbenne. Életközösséget keres s életet ad; adjam tehát oda viszont szivemet, testemet, lelkemet s akkor lesz mindez az övé, ha az ő gondolatai s inspirációi szerint alakul ki.

Jézus «új parancsolatja».

«Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.» (János 13, 34.)

Új parancsolat, azaz a réginek új, mert *krisztusi kiadása* vár reánk. Ez az újság abban áll, hogy

a) Istent szereti bennünk Krisztus és ezt a legfőbb szeretetet árasztja reánk. Nem tesz különbséget szeretetében, egy és ugyanabba a szeretetbe olvaszt Istent és embert; a kettő eggyé lett! Ó mennyire lehet szeretni, ha Istent szeretünk emberben. Nem Isten az ember, de a szív szeretetének lángja e kettőt egyszerre átnyalábolja. Ez ereje és páthosza. Próbáld meg az Istent az emberben szeretni, felebarátod sajátos egyéniségét isteni gondolatnak venni; tisztelni fogod őt s méltányos léssz egyénisége iránt. A szeretet a méltányosságnak s nem fölülemelkedésnek és ezzel a jellemességnek is iskolája.

b) Krisztus az embert istenileg, vagyis isteni

hévvel szereti; «ignita caritate», tüzes, lángoló szeretettel. Feléje történtett elragadtatva; jött, mint «speciosus forma», szépségbe öltözködve; jött, mint aki életet hoz, «vitam aeternam»; jött, mint «sponsus sanguinum», az önfeledés, az odaadás, a véres áldozat jegyeseként. Utánunk járt, míg meghódított és élvezi a szeretet egyesülését. «Lieben ist die höchste Tat, geliebt sein der königlichste Besitz; beides der süsseste Genuss.» Ime Jézusnak s ugyancsak a léleknek isteni élete! Ne bizalmatlankodjál; boldogítsd magadat erős, lelkes, hódító szeretettel. Szeress nagyon, szeress áldozattal, szeress kifogyhatatlanul, szeress s ne hadd magadat legyőzetni nehézségekkel, sikertelenséggel, közönnyel; szeress; jobb lesz a világ.

c) Ily friss, fiatalos szeretettől átjárt társaságot hagyott örökben: «Arról ismernek meg mindnyájan, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz» (János 13, 35.); de életerős, friss, teremtő, nem buta, ügyefogyott szeretettel. Szeretet, mely életrevaló nemzedéket teremt és nevel; «a bölcseség fiainak nemzetsége engedelmesség és szeretet» (J. Sir. f. 3, 1.). Ezekkel a nyomokkal taposta meg a bölcsek útját; szent fölséges út.

Föltétlen bizalmat!

«Meg ne háborodjék szivetek. Higyjetek az Istenben; bennem is higyjetek... Ha különben volna, megmondottam volna nektek.» (Ján. 14, 1.)

a) Jézus a föltétlen bizalmat s ragaszkodást köti tanítványainak szivére. Bízzatok bennem, higyjetek nekem; nem csallak meg; ha nem így volna, mint ahogy tanítottalak, megmondtam volna nektek. — A világban sok megrendülés van. Könnyes szemmel nézünk föl sokszor Krisztusra, midőn sötétség és kétség vonul végig lelkünkön. Ezzel szemben a mi kötelességünk: «Meg ne háborodjék szivetek». Álljunk a passzió előestéjének hangulatába; Jézus búcsuzik, szeretete kínná teszi az elválást; átöleli barátait és megmossa lábaikat, azután testét-vérét emlékül hagyja és fölemelve szemeit az égre, elmondja hattyúdalát; szétlebbenti a jövő sötét fá-

tyolát, biztosítja tanítványait szeretetéről... nem érezzük-e, hogy nem kételkedhetünk benne?

b) E hangulatos szent estén tárja ki Krisztus legőszintébben szent szívét; tartózkodás nélkül szemeink elé állítja a legfőbb igazságokat és legédesebb vigaszokat. Lelkét, misszióját, szeretetét le akarta tenni bizalmas, hű szivekbe; amit eddig titkolt, azt most előadja: «Ezeket pedig nektek kezdetben nem mondottam, mivel veletek valék, de most immár ahhoz megyek, aki engem küldött», most tehát szivetekre kötöm, ami a legszükségesebb s mi az? Kérlek, ne szakadjatok el tőlem.

c) Ha nem volna így, megmondtam volna nektek; megmondanám most, mert elmegyek. Véres kereszthalál előtt állok; nem csallak meg; megmondottam volna nektek. A szeretet őszinteségével és az áldozat erejével biztosítlak titeket, hogy igazat mondtam; még egy bizonyítékot nyertek a föltámadásban, hogy halálom meg ne zavarjon. Kell-e nekünk más bizonyíték s nem talál-e szivünk teljes megnyugvást? Ismételjük néha: ha nem volna így, megmondta volna nekünk. Hiszek neki, mert szeretett engem.

Készítsünk otthont Urunknak!

a) «Ha ki engem szeret, az én beszédeimet megtartja és Atyám is szereti őt és hozzája megyünk: lakóhelyet szerzünk nála.» (Ján. 14, 23.)

Szeressük az Úr Jézust nagyon; legyen lelkületünk vele szemben odaadás, készség, hűség. Lehet Jézust lanyhán is szeretni s nem tartani meg beszédét, de azt az Úr nem nevezi szeretetnek; aki igazán szeret, az mélyen érez és híven tesz. Az ilyen léleknek kijelenti magát az Úr s ugyan hogyan? Hozzá megy s lakóhelyet szerez nála, vagyis otthon van nála. «Otthon», mily édes valóság! Az otthon nem fal, nem bútor, hanem biztonság, megnyugvás, bizalom, szeretet. Ott szeretik az Urat, ahol úgy van, mint otthon; ahol becsülik, értik; ahol Ő az Úr, a családatya, s mi mint gyermekei az ő térdein ülünk, az ő nyakán lógunk; négyszem közt beszélünk

vele s elmondunk neki mindent, ami szivünkön fekszik. Ó végtelen kegyelem: Isten otthon akar lenni nálam s úgy szeretni engem s úgy szerettetni tőlem, mint otthon! Tiszta szív, te legédesebb otthon, Isten otthona!

b) «A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenre s eszetekbe juttat mindent, miket nektek mondottam.»

A Szentlélek tanít; több világosságot ad, több megindulást, bensőséget, bánatot, tisztulást; új szivet ad s fogékonyságot; más világításban mutatja be az életet s a világot; bűntől el jóra indít; föltárja a lélek igényeit s mélységeit; öntudatára ébreszt földöntúli, halhatatlan valónknak. «És ez a bizonyságtétel, hogy nekünk Isten örök életet adott», vagyis eltölt a hit, hogy örök életünk van. «És ez ő benne bizodalmunk, hogy a miben kérjük őt akaratja szerint, meghallgat minket.» Magához vonz s erősebbé s jobbá tesz. Ilyenkor érezzük azután, hogy a Szentlélek a mi vigasztaló Lelkünk, akit Jézus küldött, s aki miatt minden úgy van velünk s körülöttünk, mintha maga az Úr volna köztünk. Azért imádom s szeretem

a Szentlelket, lelkem Lelkét, lelkem kapcsát az Úrral.

c) «Békességet hagyok nektek, az én békémet adom nektek; nem mint a világ adja, adom én nektek. Ne háborodjék meg szivetek és ne féljen.»

Adott nekünk Jézus sokat: adott hitet s vértanúkat; adott szót, igét s apostolokat; adott bánatot s bűnbánókat; de a legjobb, hogy megnyugvást s békességet adott: békességet önmagunkban az által, hogy a testet a léleknek alárendelte, békességet Istennel s embertársainkkal az által, hogy igazságra s szeretetre tanított s abba be is vezet. E békességből való a vidámság és boldogság keservek közt is s a lélek egyensúlya a viharos életben. Jézus nagy súlyt fektet erre s ezt örökségkép ránk hagyományozta. Arra kell iparkodnom, hogy e békességet soha el ne veszítsem, — hogy ki legyen öntve lelkemre s úgy kisérjen, mint egy néma dal. Szenvedni lehet, áldozatot hozni kell; de a békességet nem szabad elvesztenem. «Exsurge psalterium et cithara», zsoltárom el ne némulj, citerám szólj mindig!

Jézus a mi szőlőtőnk.

«Én vagyok az igaz szőlőtőke s Atyám a szőlőmíves, ... ti a szőlővesszők; aki énbennem marad s én őbenne, az sok gyümölcsöt terem; mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.» (János 15. 1. 5.)

a) Jézus lejön a Sion hegyéről és látja a közel fekvő szőlőhegyet, buján hajt haragoszöld lombja. Lelke elmerül az őserős élet szemléletébe, mely e tőből vesszőt fakaszt, sejteket épít, lombot hajt s az igénytelen virágból kialakítja a tüzes, édes, zamatos gerezdet; titkos műhelyében porból-sárból méz, illat, zamat fejlik s a napsugár tüze fekszik bele. — Igy áramlik Jézusból az élet ősereje és bűbája a lelkekbe; ő érzi s örül neki s szenvedélye ezt az életet, erőt és szépséget belelüktetni a lelkekbe; tűzzé, mézzé, élvezetté akarja átváltoztatni az ember köznapi életét: és van benne elég minden lélek számára; a

Jancekiang partján ép úgy, mint Alaskában vagy az Andrássy-uton ő élteti a lelkeket; a természetfölötti élet benyomásait tőle veszik. Minden ember Krisztustól vesz indítást; ő vonzza, fölvilágosítja, lelkesíti, irányt mutat neki, mert nála nélkül semmi természetfölötti jót, vagyis ami Istenhez elvezet, nem cselekedhetünk. Ezt a benyomást veszik zsidók, hitetlenek, pogányok, kishitűek, bűnösök és szentek. Ó édes, titokzatos szőlőtőnk, te kipusztíthatlan életforrás; milyen az erezeted, mely kegyelmeidet ellükteti a tüzes lelkekbe épp úgy, mint a rögökbe.

b) «Minden szőlővesszőt, mely énrajtam gyümölcsöt nem terem, lemetsz s minden gyümölcstermőt megtisztít, hogy többet teremjen. Maradjatok énbennem és én tibennetek.» Nekem is az élet szenvedélyével és az erős boldogulás ösztönével kell a tőkéhez ragaszkodnom; hisz a lét és az isteni végzés kötélékeivel füződöm hozzá, bele vagyok szőve, hozzá vagyok nőve. Nincs értelme az elnyesett vesszőnek, épp úgy nincs értelme az Istenbe és az örök életbe nem vágyódó létnek s ez összenőtt és vele egybeszőtt léleknek szomjasan kell szívnia azt a titkos folyást, meg kell nyitnia min-

den sejtjét az isteni lét lüktetésének. Ó csak többet, minél többet belőled, krisztusi élet! Hajtani, virágozni, gyümölcsöt hozni akarok, vagyis féltékenyen fölhasználom Jézus kegyelmét, a lelkemben kigyúladó világosságot, az érzés, az elérzékenyülés, a buzdulás, a javulás indításait. Úgy veszem mindezt, mint Isten illetéseit, kivel a lét mélységeiben lelkem érintkezik. Énekelnék, ha erre az öntudatomba nem eső, de mégis valóságos összeköttetésre és befolyásra gondolok: igen, én benne vagyok és ő énbennem. Ó, tehát hajtson ki isteni erővel a krisztusi élet.

c) «Ha ki énbennem nem marad, kivetetik, mint az elnyesett szőlővessző és elszárad.» Aki az isteni sugallatoknak és öntudatában jelentkező indításoknak ellentáll, az önmagát nyesi le Krisztusról és lelke elszárad. Ez a folyamat lassan áll be. A lélek rendszerint eldurvul, hűtlensége miatt az isteni befolyás erejét veszti, az élénk összeköttetés öntudata vész, a krisztusi érzés melege hül s az ember kiszabadul az Isten vonzalmainak köréből; elnyesi a szeretet, a hűség és sokszor a hit kötelékeit is. Szabad lesz, mint ahogy megszabadul a tőkétől az elnyesett és száradó vessző. —

Minek hajtott, minek fakadt lombja, minek öntözte rostjait a tőke nedve, minek pontozta ki gyönyörű pajzzsá levelét a napsugár radirtűje, minek, ha az erőtől elzárkózott, minek, ha a lomb alá illatos virágot, zamatos gerezdet nem rejtett? minek? Hisz ez az a borzasztó kérdés: minek élünk, ha az életnek, a több, a krisztusi életnek ereit beiszapoljuk, rostjait elnyessük, szóval, ha a kegyelmet pontosan föl nem használjuk?

d) «Ha énbennem maradtok és az én igéim tibennetek, amit akartok, kérjetek és meglesz nektek.» Ha velem összeforrtok s lelkem világít s ég bennetek és életemet, érzületemet osztjátok; ha arra a mély, igaz, belső egyesülésre szert tesztek, mely a lelketek mélyében fakadó isteni életet öntudatos kincsetekké emeli, akkor teljesen osztani fogjátok érzéseimet, vágyaimat; az fog tetszeni nektek, ami nekem tetszik; azt fogjátok akarni, amit én akarok; pihegéstek az én lélekzetem, imátok az én vágyam lesz. Ez a benső, édes élet, az Isten akaratának erős, lelkes teljesítése, a kitartás minden bajban, az erős érvényesülés, a türelem és fölülemelkedés, az örvendező remény, ez a fölényes, isteni élet lesz

akkor a ti imátok és amikor ezt akarjátok és kéritek, biztosítlak, meglesz nektek. Isten nem a félreértésekben utazó, hanem a belső lényét megértő léleknek igérte meg azt, hogy «amit akartok, kérjetek és meglesz nektek».

Tanuljunk szeretetet az Úrtól.

«Maradjatok az én szeretetemben.» (Ján. 15, 9.)

Tanuljuk meg az Úr Jézustól, hogy hogyan szeret ő.

a) «Én szerettelek titeket» ... «örök szeretettel» ... «ő előbb szeretett» s mint ilyen, vágyik, lelkendez és jár szeretetünk után. Ez az ő temperamentuma; tehát ifjú, virágos, üde, erőteljes, túlcsorduló a lelke. «Szeretettel jövök feléd — mondja, — tehát szeress.» S tudja önmagát odaadni ... magát felejteni ..., tud másé lenni. Ezt kívánja tőlünk is feltétlenül: «Ha parancsaimat megtartjátok», vagyis, ha tettleg magatokat nekem átadjátok — «megmaradtok szeretetemben». (Ján. 15, 10.) Ezt kívánja az Úr; ez kitör a szívéből; «ezeket mondottam nektek, hogy örömöm tibennetek állandó és a ti örömötök teljes legyen.» (János 15, 11.) Jézus örvendezni akar

szeretetünkben, élvezni akarja azt s boldogítani akar minket vele. — Hát ilyen ifjú, lendületes, illatos a lelke! Mintha virágzó őserdőbe néznék, olyan nekem ez a krisztusi lélek! Értem már, hogy mint fakadhatott belőle az evangélium; értem már paraboláit, értem mondásait. Mennyire másképcseng most a lelkemben az, hogy «mondom nektek, nagyobb öröm lesz az égben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon»; értem ezt a szenvedélyes vágyat és ezt a «teljes örömöt». — Ah, Uram, te édes Úr! Édes lesz a lelkem, ha tettekben, valóságos odaadással szeretlek! Azért kérdem mindenkor: mit tegyek? mit tegyek?

b) «Kijelentem magamat neki.» (János 14, 21.) A szeretet kívánja: mutasd meg arcodat. Jézus megteszi; megmutatja magát; beleviszi, beleoltja magát lelkünkbe; szól hozzánk, úgy, hogy megismerjük (sprich, damit ich dich sehe); szemeket ad, hogy lássuk, hogy inspirált tekintetünk, hogy érzékünk legyen iránta. A szeretet lát, észrevesz sokat, amit az érzéketlen lélek tekintetbe nem vesz. Másképlátja a világot, az Isten e szeretettől sugalmazott művét; másképlátja az erkölcsi világrend küzködését és észreveszi a diszharmóniáknak

harmónikus egybeolvadását; szeretettel, lelki erővel, bizalommal, türelemmel édesíti ki a természet csikorgását s kegyetlenségét; szóval erőt talál magában, melyet a világba beállít, hogy meghibbant egyensúlyát kiigazítsa. Ily szeretettel szivünkben meglátjuk hegyen, völgyön, virágon, csillagon, emberéleten az Istent; ily szeretet vált ki majd bennünk szép, kedves, bízni s megnyugodni tudó életet. Az Istennel telitett világról mondhatjuk:

. . . sie wartet festgebannt,
Und will von dir erlöst, geliebt sein und erkannt,
Dich frägt die Welt, ein Kind mit tausend Fragen:
Wer sie denn sei? sollst du ihr freundlich sagen.

Csak a szerető léleknek van isteni érzéke; «aki szeret, az világosságban marad» (1. János 2, 10.); «aki nem szeret, halálban marad» (1. János 4, 8.) s a világot s önmagát sem ismeri.

Áldozatos szeretet.

«Nagyobb szeretete senkinek sincs ennél, mint ha valaki életét adja barátaiért.» (János 15, 13.)

a) Jézus az áldozatot, mint a mély, nagy szeretet igényét mutatja be. A szeretet áldozatot akar hozni. A szeretet áldozat, odaadás és szolgálat, mindez igaz, erőteljes érzésből fakadva. Mondhatni-e, hogy ez az érzés édes a keserű áldozatban is? aligha. A szeretetet nem szabad azonosítanom lágy, édes érzelmekkel. A természetben a halál és szenvedés mutatja, hogy az isteni szeretet is odaadást és szolgálatot sürget. Egyik szolgáljon a másiknak, egyik haljon meg a másikért. Ez az igazi szeretet; a lélek virága. Amit a természet kényszer alatt végez, azt mi készséggel tegyük. A halálnál erősebb a szeretet. De azért édes is, lágy is, élvezetes is. Áldozatokra akarom szeretetemet

nevelni; áldozatok által akarom megpróbálni; áldozatok nélkül nem bízom benne!

b) Ez az áldozatos szeretet nincs közvetlenül adva, erre rá kell magamat nevelnem; első sorban azáltal, hogy Jézust s az ő szeretetének jóságos és nemes szépségét, az ő áhitatát, bensőségét, az ő érzelmességét, megindulását, elérzékenyülését és buzdulását megértem, szóval az ő szép, tiszta, nemes, meleg egyéniségének légkörébe lépek. Ily környezetben a nevelő behatás nem a szón s az intésen s buzduláson fordul meg, hanem a jó értelemben vett «mételyen», az infekción. Kell a krisztusi érzés klímájába költözködnöm; más klíma megrontja szervezetemet, beteg és gyönge leszek. S ha ez érzést eltanulom, akkor másokra is hatok vele ugyanúgy. Léptesd föl ezt a fölényes lelkületet; az emberek ezt jobban megszeretik, mint a fegyelmezetlen képzeletnek, az élvvágynak, a házasságtörő örömöknek mámoros világát. Apostolok, papok, szülők, tanítók lélekkel hassatok.

c) S ha e szeretettől indíttatva életünket is odaadnók, azt se panaszoljuk föl; az áldozatok, a vértanúságok nem veszteségek, hanem győzelmek és nyereségek. Az élet

azáltal lesz mélyebb és tisztább s a rossz nem győz rajta. Bízzunk e szeretetben, az győz. Ha sokan el is pusztulnak az erkölcsi epidémiákban, nagy baj az ugyan, de mi mégis úgy tudjuk, hogy szeretettel segítünk leghathatósabban a világon. Ha van is sok örvény és szakadék, az erkölcsi világ hegyei mégis e szeretetben állnak. Ha a filozófia sok borút borít is reánk, ez a szeretet lesz majd a ködöt emelő napsugár. Ha sok szemét úszik is a közélet áramán, de azért mégis csak e szeretet fakasztja egyre a kristályforrást. E szeretetben bízom, ez lesz az én erőm is. Tehát nem kímélek sem önmegtagadást, sem áldozatot a több, szebb, erősebb szeretetért.

Jézus búcsubeszéde. I.

a) «Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazság lelkét, ő bizonyságot tesz felőlem.» (Ján. 15, 26.)

A Szentlélek behatol a lelkekbe s meggyőzi őket Krisztus tanításáról. Először meggyőzi őket a bűnről, fölébreszti lelkiismeretüket s öntudatukra hozza rémületes adósságukat; azután fölébreszti a felelősség érzetét, hogy Isten mindenkinek kezére bízta lelke üdvét s hogy azt munkálnia kell; végül bemutatja kellő világításban a világot, annak hiúságát s szembe vele kigyúlasztja az eszméket, hogy beleégjenek lelkünkbe. Ó mily hatalmas bizonyság ez, mely Krisztus felé fordítja szivünket! Mily fölséges, ékesszóló, meggyőző apostola s tanítója Krisztusnak a Szentlélek! Hangos lesz a szivem tőle; fölkavarja lelkemet; indít, mozgat, hív: gyere te is

erre! S aki a Szentléleknek hódol, abból is bizonyság s tanú lesz; «ti is bizonyságot tesztek». Ha szentek, tiszták, lelkesek lesztek, akkor rólatok olvassa le a világ, hogy Krisztus is szent és jó, ki szentté s jóvá tesz. Ha erényesek, s kifogástalanok lesztek, akkor éltetek a Krisztus kegyelmének bizonysága. Ó tegyünk tanuságot Róla, hogy ő jó, hogy szent, hogy Üdvözítő, hogy erős Isten!

b) «De most immár ahhoz megyek, ki engem küldött...» (János 16, 5.)

Elmegyek helyet készíteni nektek, azután értetek jövök s elviszlek, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek... Idegenszerűen hangzanak ezek a szavak, de bele kell találnunk magunkat, hogy a lét végtelenszer nagyobb része a halálon túl van. A föld létünknek kezdetleges kiindulási helye, azon kívül «sok lakóház van», telve kinccsel s szépséggel, boldogsággal s otthonossággal A csillagok s világok s a végtelen Isten csodálatos megnyilatkozásai ezek; mélységek az elmerülésre, szépségek az élvezetre, telve élettel a lélek telítésére. Kicsiny a föld, mert nagy az ember; de a végtelen bizonyára úgy közli magát a lélekkel, hogy beteljék. E kifogyhatlan élet dagá-

lyait várjuk; a halálban nyílnak meg zsilipjei. Ez lesz az ébredés! A halál a léleknek kiszabadulása néhány rőfnyi idegszálnak hálójából! Megyek, megyek a te házad küszöbe felé; ó eressz be!

c) «Hasznosabb nektek, hogy én elmenjek: mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jő hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok.» (U. o. 7.) Szeretetetek nagyon érzéki, be van futtatva sok idegszállal, rosttal és izommal és jó volna, ha lelkiebbek volnátok. Ti ragaszkodtok hozzám, de a ti ragaszkodástok önző. Szeretnétek, hogy ha melengetnélek s vigasztalnálak titeket, mint az édesanya gyermekeit; azt akarnátok, hogy járszalagon vezetnélek; szóval érzékileg szerettek engem. Nem mondom, hogy ne szeressetek, de kívánom, hogy erényetek független legyen a test és vér sugallataitól. Kívánom, hogy önzetlenül, lélek szerint szolgáljátok a jó ügyet s kifejlődjék bennetek a lelki ember. Ezt adja meg a Vigasztaló Lélek. — Nem vigaszokért s nem bérért szolgálok. Akár érzek vigaszt, akár nem, akár napsugárban állok, akár éjben, hűen teljesítem az Úr akaratát!

Jézus búcsubeszéde. II.

a) «Egy kevéssé és már nem láttok engem és ismét egy kevéssé és megláttok engem, mert az Atyához megyek.» (Ján. 16, 16.)

A búcsuzó Mester mindenképen előkészíti tanítványait, hogy megállják helyüket a nagy megpróbáltatás idején. Elszakadok tőletek, — mondja — testi szemeitekkel nem láttok majd engem, elmegyek Atyámhoz. Üresség, sötétség, vigasztalanság, kedvetlenség környékez meg akkor majd titeket, de e sötétségbe újfajta viálgosság, ez ürességbe újfajta tartalom, e szakadásba újfajta kapcsolat kell s az lesz a *Szentlélek;* tőle megnyilnak lelki szemeitek s benne tapasztalni fogjátok jelenlétemet. — Jézus folyton feljebb vezeti az érzéki, a természetszerű embert; nemcsak napvilágot, hanem lélekvilágosságot sürget; ébresztgeti azokat a lelki, kegyelmi energiákat, melyeknek az Istennel érintkező lélekben kell fakadniok. Kereszténynek lenni annyit tesz, mint meg-

győződni a lélekbe benyúló isteni erőkről s átélni azokat önmagunkban, hitünkben, bizalmunkban, megnyugvásunkban, folytonos krisztusi törekvésünkben a jobb, az isteni után. — Járjunk hát ez érzülettel s legyen érzékünk az iránt, hogy necsak benyomásaink szerint éledjünk vagy csüggedjünk, hanem vessük föl a kérdést, hogy mit gondol Isten s mit akar ő tőlünk e körülmények közt, s tegyünk aszerint.

b) «Bizony, bizony mondom nektek, hogy ti majd könnyeztek és sírtok, a világ pedig örülni fog; ti megszomorodtok, de a ti szomorúságtok örömre fordul.»

A lélek embereinek van sajátos szomorúságuk, melyet a világ nem oszt, a világ, az a Krisztus vágyait és gondjait nem osztó, az a fölületes, gondolatlan világ. De az a szomorúság lelki kiválóság, a világ dévaj öröme pedig könnyelműség. Szomorkodunk, mikor bűnösségünket, tökéletlenségünket, gyarlóságunkat látjuk, — mikor észrevesszük, hogy mily távol esünk az igazi belső, nemes jóságtól, — mikor tapasztaljuk, hogy mily nyers, szálkás, szemcsés anyag vagyunk, melyből a művész is nehezen farag ki szépséget s örömöt; de minél jobban érezzük ezt, s minél érdeklődőbb, megalázkodóbb lélekkel vesszük ezt

szivünkre, annál inkább mozdul meg bennünk a lélek, jelentkezik az érzék, hasonulunk, nemesbülünk; szomorúságunk tehát örömre változik. Az örömök e tiszta forrásához a kulcsot a lélek s nem a lelketlen világ őrzi.

c) «Az asszony midőn szül, szomorúsága vagyon, mert eljött az ő órája; miután pedig megszülte a gyermeket, már nem emlékezik szorongatásáról örömében, hogy ember született e világra.»

Mindenki, aki új emberiségnek új, jobb nemzedéknek kialakításán dolgozik, valahogyan az ujjászülés fájdalmaiban is osztozik. A szülő, a nevelő, az apostol szülési fájdalmakat s örömöket élvez. Mennyi nehézség, csalódás, ellenkezés, keserűség éri, mennyit szenved s vágyódik, míg végre lelket lát csillámlani az ösztönös neveletlenségben. De ha azután sikerült embert, keresztény, nemes lelket fölnevelnie, nem emlékezik többé szorongatásáról örömében, hogy van megint egy «emberrel» több a világban. — Imádkozzék a nevelő, dolgozzék lélekkel, adjon lelket, ébresszen lelket főleg példájával s egyéniségével; gondoljon saját neveletlenségére a multban s talán a jelenben is s arra a sok szorongatásra, melyet nevelőinek s a Szentléleknek okozott.

«Én meggyőztem a világot.»

«E világon szorongatástok leszen; de bízzatok, én meggyőztem a világot.» (János 16, 33.)

a) Sokat mondó szó «szorongás»; jelenti mindazt a vért, mely az Úr nyomában csurgott. E vérontás kezdődik István kövezésén, folytatódik a kereszténység harcain a római világhatalom ellen. Ez a szorongás érvényesül minden szenvedőben, ki szenvedésében Krisztus töviskoszorújára ismer. Szorongatás, hol minden csikorog és ropog, hol lelkek kínszenvednek és világok elváltoznak. — Jézus látja mindezt lélekben! Nagy' fölséges történet, mely a tisztelet és csodálat érzelmeit váltja ki bennünk; mely gyöngeségben folyik és a hősiesség csodáit mutatja föl. — Mondják, hogy nem értik, hogy miért szenvedünk ennyi türelemmel és ennyi halálmegvetéssel? hogy miért becsüljük nagyra ez állapotot? Senki

sem érti meg azt, aki a türelem forrásához nem emelkedik s ott a türelem s az áldozat motívumait nem meriti. Krisztus szenved értem, bűneimért, szeretetből: én is iparkodom utána ez uton.

b) «Én meggyőztem a világot»... önmagamban s legyőzöm hiveimben. «Nem győzte volna le igazán, — mondja szent Ágoston, — ha le nem győzné bennünk folytonosan.» Ő erőnk s győzelmünk oka. Ez az «én», ez az elszánt, erős, biztos, kifejezésteljes «én», vagyis hogy «ő» az, ami megmagyarázza a tettek és tények okait a kereszténységben. Aki ettől az «én»-től elvonatkozik, annak problémává lesz hitünk és erőnk; annak érthetetlen a kereszténység s ellentmondást rejt egyrészt a történet, másrészt az alázatos hit aránytalansága. — Ezen az «én»-en csüggök én; erőit, világosságát, indításait és az Oltáriszentségben őt magát is veszem s belőle élek.

c) Aki a hitet csak mint az ész aktusát nézi, az mindezt nem érti; az értelmi elem nem magyarázza meg az erőt. A vallás ereje az odaadás a hitben, hogy Jézus az Isten fia, aki megváltott s isteni erőkkel lát el. Hiszek egész szivvel... ez az én bemutatkozásom. «Zola Emil járása —

mondja Negri, — nehézkes és impozáns, mint az elefánté, mely rémséges sulyával és toronytalpával utat tör magának az erdőben. De az elefánt le van kötve a lapályhoz és a lankás lejtőkhöz; a Himalaya magaslataira csak sasszárnyak érnek föl.» A műveltek közt a legtöbb hitetlenségnek ez az oka. A tenyér is erő, a talp is az, de ugyancsak nem minden; szárnyak nélkül nem küzdi föl magát a magaslatokra. Szívvel hiszek, így lelkesülök s vágyódom és legyőzöm a világot.

Az örök élet nyitja.

«Ezeket szólá Jézus és az égre emelvén szemeit, mondá: Ez az örök élet, hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent és akit küldöttél, Jézus Krisztust.» (János 17, 1.)

a) Istent megismerhetjük a természetből; de a népek istenismeretének forrása tényleg a történelem s abban a kinyilatkoztatás. Mert voltaképen az Isten keres minket, ő áll utunkba; oda állt a nagy világnak történeti útjaira és a belső tapasztalat kegyelmi ösvényeire s mi tapasztalást veszünk róla s beigazoljuk Pascal szavait: «Nem keresnéd, ha már valamikép meg nem találtad volna». Az Isten világtörténeti tényekkel szól hozzánk, milyenek a fölfeszített és föltámadott Krisztus, «signum in nationibus», a nemzetek csodajele! Ha akarod Istent megismerni, fogadd meg az Úr szavát; (Jer. 6, 16.) szemléld a hadak utját: szent Pált, Pétert, a vértanúkat és

a szenteket s add meg magadat e páratlan nagyságnak, hogy fölemeljen téged! Acquiesce ergo ei. (Jób 22. 21.) Igen, acquiesce... akarj, akarj, szeress, lelkesülj; akard a legjobbat s imádkozzál, hogy áthasd magadat teljesen.

b) Ha imádkozol, kigyúlad lelkedben az Úr Jézus arca és mint mécses szórja rád sugarait. A világtörténelem szétfoszlik, összes harcai s kínjai elenyésznek a köztünk megjelent Krisztus nagyságától. Ez megint csak történelem és kinyilatkoztatás. Mikor föllép, megelevenedik tőle a gondolat, az érzés, meghajlik előtte a világ és üdvözli a lelkek tavaszát. Asszúr és Babylon, a szárnyas kerubimok, a szakállas harcosok, az agyag-kultúra, Pompejus és Antonius harcai, Róma hatalma s kultúrája eltörpül s a világ ez arcot látni s belőle vigaszát és bizalmát akarja meríteni, «cujus vultum desiderat universa terra», kinek arcát látni akarja az egész világ. S most is úgy vagyunk Vele; el-elfordulunk s mindannyiszor visszatérünk hozzá, mert jobbat nem találunk. Hát vegyük föl szenvedélyes szeretettel lelkünkbe minden vonását, «a te arcodat akarják látni az előkelőségek», a szellemi világ arisztokrá-

ciája. Téged kivánlak Uram, téged kereslek, ó jöjj felém s világosíts föl engem. Hozzád fordulok Jézusom s bízom, hogyha el nem takarom szememet valami rossz, bűnös, nemtelen ragaszkodással, hogy akkor belém ég képed, arcod, szépséged.

c) A legtöbb ember azért nem ismeri meg az Istent, mert nem akar a rossztól elfordulni, vagyis Istenhez fordulni. De én akarok, akarok; a teljes odaadás árán szert teszek az örvendező hitre és küzdök majd hitem abszolút igazságáért s örök érvényességeért, mert hiszem, hogy a világtörténelem útjain ráakadtam Krisztusban Istenre. Amit ő ad, amit hozott, az mind örök igény és örök érvény! A vére zsidó, a szelleme isteni! Arctípusát, öltözetét, életszokásait nem nézem, az judaizmus és galileizmus, változó kultúrelemek, hanem nézem az önmagunkba való térésnek, az önmagunk értékelésének, az Istenszeretetnek, a megváltásnak, a kegyelemnek, az Istennel való egyesülésnek, szóval az Istenfiúságnak örökérvényű elemeit és leszek az ő népe (Jer. 32, 38.) és megnyugszom benne, mert érzem, hogy lelkem mélységesen elváltozott, mialatt körülöttem a haldoklás kisért. (Izaiás 85, 13.)

d) Szól hozzánk az Isten belső tapasztalatainkban. Az imént emlitettem lelkünk szineváltozását. Óriási tény ez, szintén csodajel, signum, de a belső világban. Az Isten szól hozzánk, ha nagylelkűen és minden áldozat árán lépünk hozzá s ha kérdezni merjük, mialatt sorba veszszük a tizparancsolat kényes pontjait: Uram, mit akarsz, hogy tegyek? A te akaratodat és nem az én kényemet keresem; akaratodat, Uram, akaratodat minden áron! Az én életem, az én történelmem is telve van isteni szózatokkal, tényekkel és befolyásokkal. Először is a lélektisztulás vizén jön hozzám az Úr, kinyujtja karját és biztat; lépj ki, ne félj, hogy elmerülsz; én vagyok Urad, Istened, segítőd. Lépj ki s ne félj, hogy bűn nélkül nem élhetsz. Aki bízik kegyelmemben, annak ez az első sikere.

e) S én megfogadom szavát s megfogom karját, fölhasználom erejét és tapasztalom, hogy legyőzöm a világot, nem sülyedek, nem merülök; tisztán élek. Ez tapasztalatom, isteni tapasztalatom! A bűn kerülésével azonban be nem érem, hanem krisztusi életre törekszem s magamba oltom gondolatait s inditó okait és érzem lelkem

örömét, hogy Krisztus érzéseit oszthatom embertársaimmal szemben. Ez megint tapasztalatom, isteni tapasztalatom! Látom mások szívszegénységét s hervadó örömeit, magam pedig haladok és győzök; tehát tapasztalok. Imádkozom s eltelek Istennel, tehát tapasztalok; mások vergődését és szenvedését látom, az én szívnyugalmamat pedig élvezem; tehát tapasztalok. Fokról-fokra hágok s minden örömömre s élvezetemre az van ráírva: folytatás következik; mialatt a világ dicsőségének útjai zsákutcák és örömeinek «forrásai» bűzhödő ciszternák. Ó győzelmes, isteni tapasztalatom! S hozzá nem lettem szegényebb semmiben, nem vesztettem el a kegyelemtől a természetet; a zsoltártól szebben cseng felém a pacsirta éneke.

f) Természet és kegyelem, Isten és világ, történelem és örökkévalóság, világfejlődés s egyéni szentség bennem ülik harmóniájukat. Az életösztönt, azt az életet, mely szivesen s örömest él, nem kellett letörnöm, csak jól beállitanom az örök, lelki élet szolgálatába; a természetest és természetfölöttit sehol sem kellett elválasztanom egymástól; a természetfölöttit nem kellett elsötétitenem, sem a természetest túlbe-

csülnöm. Érzem, hogy legmélységesebb érzéseimben nagy béke uralkodik, mely világtagadást nem ismer, Érzem, hogy a természet összes erőit beleállithatom a természetfölötti életbe és ez a munkám biztat és boldogít. — Lelkek, hol támogat ennyi belső tapasztalat valamely meggyőződést, vagy kötelességet? Hol fakad ennyi erő és lelkesülés, ennyi öröm és élet? Tapasztald meg, mily igaz az isteni szó: Ha hallgatsz reám, olyan lesz békességed, mint a mély folyam s erényed, mint a tenger dagálya.

Bucsúintelmek.

«Ők nem e világból valók, amint én sem vagyok e világból.» (János 17, 16.)

a) Mit nyújt a világ? Ámít s nem enged a valóságra rányitnunk. Szóval tart, frázissal; beszél s belénk nevel érzéseket. Beszél odaadásról, hűségről, tiszta becsületről, beszél és a szó mögött rejlő semmiségbe pillantani nem enged. Ámít és mire kiábrándulunk, látjuk, hogy csalódtunk. Nincs tartalom, nincs érték a mi csinált világunkban. Fölfogásunkat, érzületünket ránk kényszerítette, megcsalt; nagyító üveget és kaleidoszkópot használt és mutogatta azt, ami üres, hitvány, kicsiny, lapos s úgy mutatta azt, hogy mi azt mind nagynak, szépnek és bűvösnek neztük. Lelkek, félre a csalfa pápaszemmel. Az evangélium mondja: legyen a te szemed egyszerű, azaz legyen egészséges, jó, erős érzék, lásson keresztül a szemfényvesztésen, a tük-

rözésen, a délibábokon át; lásd, hogy az élet célratörekvés, még pedig örök életcélra; lásd, hogy az út oda Isten- s emberszeretet, szeretet tettben s nem szóban; szeretni Istenért embert, életet, munkát és szeretni az emberben, a hitvesben, a gyermekben, a jóbarátban, a felebarátban az Istent. Konkréte szeretni; szeretni itt és most, ma; és szeretni, vagyis szivességet tenni, elviselni, jóindulattal megitélni, megérteni; híven, lovagiasan, nemesen érezni s viselkedni szemben is, meg az ember háta mögött is.

b) Bűvös itallal kinál; az élvezet mámorával szokott hódítani. Édes dalokkal lefog, de méregkeverő, mint Kirké. Szítja bennünk a rossz irányt a nemi élet téves fölfogása által, melynek hatalma alá hajt gondolatot, művészetet; a képzeletet és az érzést beteggé teszi. Idealizálja téves irányban a nőt, csakhogy ingerelje ösztöneinket. Ez az egész ideológia szinpadias, mesterkélt és értéktelen alkotás, mely az erős és épp azért természetes idealizmusnak szemeiben nevetséges és dőre. Tűzijáték, mely a lelkeknek lepörköli szárnyát s megnyomorítva tenyészéletre kárhoztatja őket; ha ugyan nem asznak össze csont-

vázakká, vagy nem pusztulnak el a métely gombáitól. Ime a bálványozás vége. «Es stirbt der Mensch an seinen Göttern.» Szeplőtelen, erős érzést mindenbe, nemi viszonyainkba is. Fegyelmezni magát. Nem prüderiával, de erős önmegtagadással...

TARTALOM.

	Oldal
Jézus ünnepélyes bevonulása Jeruzsálembe ...	3
Jézus sír Jeruzsálem sorsán	6
Pogányok látni akarják Jézust	9
Jézus szent haragja	13
Jézus ostorral is dolgozik	15
Jézus erős hitre tanít	18
Példabeszéd a szőlőről	24
Példabeszéd a két fiúról	28
A mennyek országáról	31
Keresztény vagy; de milyen?	35
Mennyekzős eledel	38
Az adópénzről	40
Melyik a főparancsolat?	44
Jézus feddő beszéde	48
Vigyázz! neked is szól	52
Rajtad fordul	56
Jézus a végenyészetről	58
Az utolsó ítélet	62
Dies irae, dies illa	66
Béketűrésben birjátok lelketeket	69
Reméljetek mindenkoron!	71

Oldal

A tíz szűzről ... 74
A talentumokról ... 79
Az utolsó vacsora ... 83
Jézus az Oltáriszentségben ... 87
Jézus vére a mi erőnk ... 90
Jézus vére a mi kincsünk ... 93
Jézus imádó, hálátadó, engesztelő, esedező érzelmei az Oltáriszentségben ... 95
«Ezt cselekedjétek...» ... 98
Életközösség Krisztussal ... 100
Gazdag életnek forrása ... 103
Krisztus örök áldozata ... 108
A méltatlan áldozásról ... 111
Előkészületünk a szent áldozáshoz ... 114
Hálaadás a szent áldozás után I. ... 117
Hálaadás a szent áldozás után II. ... 119
Jézus «új parancsolatja» ... 121
Föltétlen bizalmat! ... 123
Készítsünk otthont Urunknak! ... 125
Jézus a mi szőlőtőnk ... 128
Tanuljunk szeretetet az Úrtól ... 133
Áldozatos szeretet ... 136
Jézus búcsubeszéde I. ... 139
Jézus búcsubeszéde II. ... 142
«Én meggyőztem a világot» ... 145
Az örök élet nyitja ... 148
Búcsuintelmek ... 154

Nihil obstat.

Dr. Georgius Krammer,
censor dioecesanus.

Nr. 2290.

Imprimatur.

Strigonii, die 4. Maii 1916.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

A Szent-István-Társulat bizománya.
Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

PROHÁSZKA OTTOKÁR:

Szentlélek hárfája

Imakönyv vászonkötésben. P 6.50

Konferencia-beszédek

A lelkigyakorlatok jegyzetei. Fűzve P 1.20

Keresztút

Vászonkötésben P 2.–

Dr. PIUS PARSCH:

Üdvösség éve

Fordították: dr. Halamka Gyula, dr. Bátky Miklós, dr. Szamek József

I. kötet: **Karácsonyi ünnepkör**
Kötve P 6.–

II. kötet: **A húsvéti idő**
Kötve P 7.—

III. kötet: **A pünkösd utáni idő**
Kötve P 7.–

Dr. PIUS PARSCH:

A szentmise magyarázata

Fordította: Szunyogh X. Ferenc
Fűzve P 4.80, kötve P 6.–